

Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde

Sektör Rehberleri

Yapı Malzemeleri Sanayii

8 9 5 2 4 2 1 4 0 6

Avrupa İşletmeler Ağı

İ S T A N B U L



Avrupa İş Desteği Yanınızda



İSTANBUL
SANAYİ ODASI

5 7 2 4 6 1 8 7 9 2 4 5 3 0 1 7 4 3



Bu kitapçık Avrupa Komisyonu tarafından desteklenen Avrupa İşletmeler Ağı İstanbul Merkezi faaliyetleri çerçevesinde Eurohorizons Danışmanlık firmasına hazırlanmıştır. Bu broşürde yer alan bilgiler firmaları bilgilendirme amacıyla derlenmiş olup, Avrupa Komisyonu ve İstanbul Sanayi Odası'nın görüşlerini yansıtmaz.

Ağustos 2010, İstanbul
İstanbul Sanayi Odası Yayınları No: 2010/14
ISBN 978-9944-60-737-7
Sertifika No: 19176

Avrupa İşletmeler Ağı İstanbul Merkezi
İstanbul Sanayi Odası
Meşrutiyet Cad. No:62 34430 Tepebaşı İstanbul
Tel: 212 292 21 57
Faks: 212 293 55 65

Kapak ve iç sayfa grafik tasarım
Kertenkele
Yıldız Posta Cad. Emekli Subay Evleri Blok 41 Kat: 4 D: 9 Esentepe İstanbul
Tel: 0212 288 61 92
Faks: 0212 288 61 91

Baskı
Umur Basım ve Kırtasiye San. ve Tic. A.Ş.
Eseşehir Mah. Dudulu OSB, 2. Cad. No:5 34776
Ümraniye / İstanbul
Tel: 0216 645 62 00
Faks: 0216 420 04 35



AVRUPA BİRLİĞİ'NE UYUM SÜRECİNDE SEKTÖR REHBERLERİ

YAPI MALZEMELERİ SANAYİİ

Bu çalışma Avrupa İşletmeler Ağı Projesi kapsamında İstanbul Sanayi Odası için Eurohorizons Danışmanlık tarafından hazırlanmıştır.

Ağustos 2010





İstanbul Sanayi Odası olarak Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde KOBİ'lerin öncelikli olarak desteklenmesi gerektiği düşüncesindeyiz. Odamız bünyesinde faaliyet gösteren Avrupa İşletmeler Ağı İstanbul Merkezi, çalışmalarını, KOBİ'lerimizi AB mevzuatına uyum kapsamında üretim süreçlerini etkileyebilecek değişiklikler konusunda bilgilendirme amacıyla yürütmektedir.

Bu çerçevede, Avrupa İşletmeler Ağı İstanbul Merkezimizin, "Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Sektör Rehberleri" başlığı altında hazırladığı kitapçıklar, firmalarımıza tüm AB mevzuatını anlatmaktan çok, doğru bilgiye ulaşmalarında ve Türkiye'nin AB'ye uyum sürecinde kaydettiği aşamaları takip edebilmelerinde bir kaynak olma amacını taşımaktadır. Avrupa İşletmeler Ağı İstanbul Merkezimizin internet sitesinde de (www.aia-istanbul.org) yayınlanacak ve düzenli olarak güncellenecek olan yayınlarımız, özellikle Avrupa Birliği'nde ve Türkiye'de gerçekleştirilen, sektöre ilişkin mevzuat değişikliklerinin takibinde firmalarımıza yol gösterecektir.

Sektörel rehberlerimizden "Yapı Malzemeleri Sanayii" kitapçığımızı firmalarımızın bilgisine sunuyor ve AB'ye uyum sürecinde yürüttükleri çalışmalarında faydalı olmasını diliyoruz.

C. Tanıl KÜÇÜK
Yönetim Kurulu Başkanı
İstanbul Sanayi Odası



| | |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| I. AB'DE VE TÜRKİYE'DE YAPI MALZEMELERİ SEKTÖRÜ | 09 |
| 1. YAPI MALZEMELERİ SEKTÖRÜ NASIL TANIMLANIYOR? | 09 |
| 2. SEKTÖRÜN AB'DEKİ YERİ NEDİR? | 09 |
| 3. SEKTÖRÜN TÜRKİYE'DEKİ YERİ NEDİR? | 10 |
| II. YAPI MALZEMELERİ SEKTÖRÜ VE AB MÜKTESEBATI | 11 |
| 4. YAPI MALZEMELERİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELER AB MÜKTESEBATININ HANGİ BAŞLIKLARI ALTINDA YER ALIYOR?..... | 11 |
| 5. HANGİ AB DÜZENLEMELERİ BAĞLAYICI? | 11 |
| II.1. YAPI İŞLERİNE İLİŞKİN YÜKÜMLÜLÜKLER | 12 |
| 6. AB YAPI MALZEMELERİ SEKTÖRÜNÜ NASIL DÜZENLİYOR? | 12 |
| 7. YAPI İŞLERİNE İLİŞKİN TEMEL YÜKÜMLÜLÜKLER NELER? | 12 |
| II.2. YAPI MALZEMELERİNE İLİŞKİN KURALLAR | 13 |
| 8. YAPI MALZEMELERİNİN PİYASAYA SÜRÜLME ŞARTLARI NELER? | 13 |
| 9. "UYUMLAŞTIRILMIŞ AVRUPA STANDARTLARI" NASIL UYGULANIYOR?..... | 13 |
| 10. GÖNÜLLÜ STANDARTLAR DA VAR MI? | 14 |
| 11. AVRUPA TEKNİK ONAYI NEDİR?..... | 15 |
| 12. AVRUPA TEKNİK ONAY SÜRECİ NASIL İŞLİYOR?..... | 15 |
| 13. ULUSAL STANDARTLAR DA KULLANILABİLİYOR MU?..... | 16 |
| 14. HANGİ TEKNİK SPESİFİKASYONUN KULLANILACAĞINA KİM NASIL KARAR VERİYOR? | 16 |
| 15. TEKNİK SPESİFİKASYONLARA ALTERNATİF YÖNTEMLER UYGULANABİLİYOR MU? | 17 |
| 16. YAPI MALZEMELERİNDEKİ CE İŞARETİ NE ANLAMA GELİYOR? | 17 |
| 17. CE İŞARETİ, BİRDEN FAZLA DİREKTİF KAPSAMINA GİREN MALZEMELERDE NASIL UYGULANIYOR?..... | 17 |
| 18. CE İŞARETİNİN TAŞIMASI GEREKEN ÖZELLİKLER NELER? | 18 |
| 19. MALZEMENİN CE İŞARETİ TAŞIMASI, KULLANILACAĞI YAPI İŞİNE UYGUNLUĞUNUN KANITI MI? | 18 |
| II.3. YAPI MALZEMELERİNİN UYGUNLUK TEYİDİ | 20 |
| 20. TEKNİK SPESİFİKASYONLARA UYUM NASIL TEYİT EDİLİYOR? | 20 |
| 21. HANGİ TEYİT PROSEDÜRÜNÜN UYGULANACAĞI NASIL BELİRLENİYOR?..... | 21 |
| 22. TEYİT PROSEDÜRLERİ NASIL UYGULANIYOR?..... | 21 |
| 23. UYGUNLUK TEYİT SÜRECİNDE HANGİ KURULUŞLAR ROL ALIYOR? | 22 |
| 24. TÜRKİYE, AB'NİN YAPI MALZEMELERİ DİREKTİFİ İLE NE KADAR UYUMLU? | 23 |
| II.4. TASLAK YAPI MALZEMELERİ TÜZÜĞÜ | 24 |
| 25. YAPI MALZEMELERİNE İLİŞKİN AB MEVZUATI NEDEN YENİLENİYOR? | 24 |
| 26. UYGULAMA DEĞİŞİYOR MU? | 24 |
| 27. YENİ UYGULAMA NE GİBİ KOLAYLIKLAR GETİRECEK? | 25 |
| 28. AVRUPA TEKNİK ONAY SÜRECİ DEĞİŞECEK Mİ?..... | 25 |



| | |
|------------------------------------------------------------------------|----|
| 29. YAPI İŞLERİNE YÖNELİK TEMEL YÜKÜMLÜLÜKLERDE FARK VAR MI? | 26 |
| 30. YMD NEDEN YENİ BİR DİREKTİF DEĞİL DE, TÜZÜKLE DEĞİŞTİRİLİYOR?..... | 26 |

II.5. YAPI MALZEMELERİNE İLİŞKİN FİKRİ VE SİNAİ MÜLKİYET HAKLARI

| | |
|--------------------------------------------------------------------------------|----|
| 31. YAPI MALZEMELERİNE İLİŞKİN SİNAİ MÜLKİYET HAKLARI NASIL DÜZENLENİYOR?..... | 27 |
| 32. YAPI MALZEMELERİNİN TASARIMI NASIL KORUNUYOR? | 27 |
| 33. YAPI MALZEMELERİNE İLİŞKİN BULUŞLAR NASIL KORUNUYOR? | 27 |
| 34. TÜRKİYE TASARIM VE BULUŞLARIN KORUNMASINDA AB İLE NE KADAR UYUMLU? | 28 |

II.6. YAPI MALZEMELERİ SEKTÖRÜNÜN ÇEVRESEL YÜKÜMLÜLÜKLERİ

| | |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 35. ENTEGRE KİRLİLİĞİN ÖNLENMESİ VE KONTROLÜNDE İŞLETMELERİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ NELER?..... | 29 |
| 36. TÜRKİYE ENTEGRE KİRLİLİĞİN ÖNLENMESİ VE KONTROLÜNE İLİŞKİN DÜZENLEMELERE NE KADAR UYUMLU?..... | 30 |
| 37. EMİSYON TİCARET SİSTEMİ SEKTÖRÜ NASIL ETKİLİYOR?..... | 30 |
| 38. TÜRKİYE EMİSYON TİCARET SİSTEMİ'Nİ UYGULUYOR MU?..... | 31 |
| 39. ORGANİK ÇÖZÜCÜ EMİSYONU YARATAN İŞLETMELER HANGİ YÜKÜMLÜLÜKLERE TÂBİ? | 31 |
| 40. TÜRKİYE ORGANİK ÇÖZÜCÜ EMİSYONUNA İLİŞKİN DÜZENLEMELERE NE KADAR UYUMLU? | 32 |
| 41. İŞLETMELER ATIK YÖNETİMİ KONUSUNDA NE GİBİ YÜKÜMLÜLÜKLERE TÂBİ? | 33 |
| 42. ATIKLARIN NASIL DEPOLANMASI GEREKİYOR? | 33 |
| 43. TÜRKİYE ATIK YÖNETİMİ VE DEPOLANMASI KONUSUNDA AB İLE NE KADAR UYUMLU?..... | 33 |
| 44. ATIK YAKAN TESİSLERİN UYMASI GEREKEN KURALLAR NELER? | 34 |
| 45. TÜRKİYE, AB'NİN ATIK YAKMA MEVZUATINA UYUMLU MU? | 35 |
| 46. ENDÜSTRİYEL EMİSYONLARA İLİŞKİN TASLAK AB DÜZENLEMESİ NE GETİRİYOR? | 35 |
| 47. İŞLETMELER ENDÜSTRİYEL KAZALARIN ÖNLENMESİNDE HANGİ YÜKÜMLÜLÜKLERİ ÜSTLENİYOR?..... | 35 |
| 48. TÜRKİYE ENDÜSTRİYEL KAZALARIN ÖNLENMESİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELERE UYUMLU MU?..... | 36 |
| 49. REACH TÜZÜĞÜ SEKTÖRÜ NASIL ETKİLİYOR? | 37 |
| 50. TÜRKİYE REACH TÜZÜĞÜNE UYUMLU MU? | 37 |
| 51. EKO-ETİKET NEDİR, NASIL UYGULANIR? | 38 |
| 52. EKO-ETİKET TÜRKİYE'DE NE ZAMAN UYGULANACAK?..... | 39 |

II.7. ENERJİ VERİMLİLİĞİ VE YAPI MALZEMELERİ

| | |
|---------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 53. EKO-TASARIM KONUSUNDA ÜRETİCİLERİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ NELER? | 39 |
| 54. ENERJİ VERİMLİLİĞİ KONUSUNDA ÜRETİCİLERE NE TÜR SORUMLULUKLAR GETİRİLİYOR? | 39 |
| 55. TÜRKİYE ENERJİ İLE İLİNTİLİ ÜRÜNLERE YÖNELİK DÜZENLEMELERE UYUM SAĞLADI MI? | 39 |
| 56. BİNALARIN ENERJİ PERFORMANSINDA YAPI MALZEMELERİ NEDEN ÖNEMLİ? | 40 |
| 57. TÜRKİYE, AB'NİN ENERJİ PERFORMANSI DİREKTİFİ'NE UYUMLU MU? | 40 |

III. KATILIM MÜZAKELERİNDE GEÇİŞ SÜRELERİ

| | |
|--------------------------------------------------------------------------------|----|
| 58. AB'NİN YENİ ÜYELERİ, SEKTÖRÜ İLGİLENDİREN GEÇİŞ SÜRELERİ ALDILAR MI? | 41 |
|--------------------------------------------------------------------------------|----|

| | |
|-----------------------|-----------|
| KAYNAKÇA | 42 |
|-----------------------|-----------|





1. YAPI MALZEMELERİ SEKTÖRÜ NASIL TANIMLANIYOR?

Yapı malzemelerini kısaca, bina yapımı ve diğer inşaat mühendisliği işleri dahil olmak üzere, tüm yapı işlerinde, sürekli olarak kullanılmak üzere üretilen, demir-çelik, çimento, cam, seramik, boya, metal yapı, ahşap vb. ürünler olarak tanımlamak mümkün. Dolayısıyla, yapı malzemeleri sektörü de, söz konusu ürünlerin imalatı ve piyasaya sürülmesi ile ilgili faaliyet alanlarını kapsıyor. Sektöre yönelik düzenlemeler değerlendirilirken, inşaat sektörü kapsamına giren diğer faaliyet alanları ile yapı malzemeleri sanayii arasındaki ayrımın netleştirilmesi gerekiyor. Nitekim, inşaat sektörü; yalnızca yapı işlerinde kullanılan malzemelerin üretimini değil; yapıların tasarlanmasından inşa edilmesine, binaların bakım ve yıkım (geri kazanım dahil) işlemlerinden yol yapım çalışmaları gibi inşaat mühendisliği işlerine kadar birçok faaliyet alanını kapsıyor.

Bu nedenle, genel anlamıyla ele alındığında inşaat sektörüne yönelik AB mevzuatı, kamu ihalelerinden çevresel etki analizlerine; açık arazide kullanılan ekipmanların gürültü emisyonlarından şantiyelerde gözetilmesi gereken sağlık ve güvenlik

kurallarına; binaların enerji performansından mesleki yeterliliklerin karşılıklı olarak tanınması, iş kurma hakkı ve hizmet sunma serbestisine kadar birçok konuyu kapsıyor. Bu çalışmanın konusunu oluşturan yapı malzemelerine yönelik düzenlemeler ise, daha sınırlı bir alanı içeriyor. Bununla birlikte, sektörde faaliyet gösteren işletmeleri belirli koşullar altında doğrudan ve dolaylı olarak etkileyebileceği düşüncesiyle, inşaat sektörüne yönelik bazı AB düzenlemeleri de, çalışmada genel hatları ile ele alınıyor.

2. SEKTÖRÜN AB'DEKİ YERİ NEDİR?

Avrupa **inşaat sektörü**, AB'nin GSYİH'sinde yaklaşık %10'luk bir paya sahip. Sektör, özellikle istihdama sağladığı katkı nedeniyle üye ülkeler açısından büyük önem taşıyor. Sektörde istihdam edilen 14,9 milyon kişi, AB'deki toplam istihdamın %7,1'i, sanayi alanındaki istihdamın ise %29,1'ine karşılık geliyor. Bunun yanı sıra, AB ülkelerinde istihdam edilen yaklaşık 45 milyon kişi, doğrudan veya dolaylı olarak inşaat sektörüne bağlı alanlarda çalışıyor. Bu rakamlarla Avrupa'nın en fazla istihdam sağlayan iş kolu konumunda olan inşaat sektörünün %31'i ofis, hastane, otel, okul ya da fabrika gibi

ikamet amacıyla kullanılmayan yapıları; %29'u iyileştirme, onarım ve bakım çalışmalarını; %22'si yol, köprü, tünel yapımı ya da altyapı çalışmalarına ilişkin inşaat mühendisliği faaliyetlerini; %18'i ise, ikamet amaçlı konut yapım çalışmalarını kapsıyor.

İnşaat sektörünün belkemiğini oluşturan **yapı malzemeleri sektörü ise**, Avrupa'daki toplam imalatta %15 ila 20, GSYİH'da ise %4 oranında bir paya sahip. Bir başka ifadeyle, yapı malzemeleri sanayii, inşaat sektörünün Avrupa Birliği GSYİH'sine yönelik katkısının 1/3'ünü oluşturuyor. AB'de, doğrudan yapı malzemeleri ve inşaat ürünleri sektöründe istihdam edilenlerin sayısı ise yaklaşık 2,5 milyon. AB, dünya yapı malzemeleri ihracatında da önemli bir paya sahip. Almanya ve İtalya, Çin'in ardından, dünyanın en yüksek miktarda yapı malzemesi ihraç eden 2. ve 3. ülkeleri konumunda. Fransa, İspanya, Belçika ve Polonya da, dünya sıralamasındaki ilk 10 arasında yer alan diğer AB ülkeleri. Ancak sektör, 2008 yılından beri, diğer tüm sektörler gibi, küresel mali ve ekonomik krizin etkisi altında. Avrupa inşaat sanayiinin 2009'da yaşadığı %8,4'lük küçülmenin, %2,2 seviyesine inmekle birlikte, 2010'da da devam etmesi bekleniyor. 2011 yılında ise, %1,6'lık bir büyüme kaydedileceği tahmin ediliyor.

3. SEKTÖRÜN TÜRKİYE'DEKİ YERİ NEDİR?

Türkiye inşaat sektöründe yaklaşık 6.500 üretici firma faaliyet gösteriyor. Çalışan nüfusun %6'ya yakını (1 milyon 327 bin kişi), inşaat sektöründe istihdam ediliyor. Yapı malzemeleri üretimi, toplam sanayii içinde %10, imalat sanayii içinde ise %12-13'lük bir paya sahip. Başlıca inşaat malzemelerinin üretim ve ihracatı açısından dünyanın sayılı ülkelerinden biri olan Türkiye, özellikle çimento, inşaat demiri, demir-çelik, inşaat aksamı ve ürünleri, plastik ve alüminyum inşaat malzemeleri, seramik, cam, boya, mermer, kablolar, elektrik malzemeleri ve ısıtma-soğutma cihazları gibi ürünlerde, iç

talebi karşılamanın yanı sıra, uluslararası piyasalarda da başarı ile rekabet ediyor. 2008 yılı verilerine göre, dünyanın en fazla yapı malzemesi ihraç eden 7. ülkesi konumunda olan Türkiye, çimento ihracatında dünya sıralamasının en başında yer alıyor. Sektörün başlıca ihraç pazarları, Irak, Mısır, Libya, Birleşik Arap Emirlikleri ve Cezayir. Türkiye'nin inşaat malzemeleri ithalatı ise büyük ölçüde Çin, Almanya, İtalya, Fransa ve İspanya'dan gerçekleştiriliyor.



Türk müteahhitlik ve inşaat firmalarının, özellikle son yıllarda, Ortadoğu, Orta Asya ve Kuzey Afrika'da gerçekleştirdiği girişimler, sektörün gelişimini olumlu yönde etkiliyor. Bununla birlikte, yapı malzemeleri sanayii, küresel mali ve ekonomik krizin etkilerini de yakından hissediyor. 2008 yılında 23,5 milyar Dolar'a ulaşan ihracat değerinin, 2009'da, %33 azalarak 15,7 milyar Dolar'a gerilediği dikkat çekiyor. Ancak, 2009 sonu itibarıyla, bir yıl öncesine kıyasla, konut satışlarında yaşanan %24,5'lik artış, sektörün geleceğine ilişkin olumlu sinyaller veriyor. ¹

(1) Sektörün üretim, ihracat ve ithalat; istihdama katkısı ve son yıllardaki gelişimine ilişkin bilgiler, T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı, İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi'nin (İGEME) verilerine dayanıyor.



4. YAPI MALZEMELERİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELER AB MÜKTESEBATININ HANGİ BAŞLIKLARI ALTINDA YER ALIYOR?

Müzakere sürecinde Türkiye, AB'nin tüm hukuk sistemini aşamalı olarak benimsemek ve üyelikle birlikte uygulamakla yükümlü. "AB müktesebatı" olarak adlandırılan ve yaklaşık 125.000 sayfadan oluşan bu sistem; tüzük, karar ve direktif gibi düzenlemelerin yanı sıra, bunların kaynağı olan Antlaşmaları ve Avrupa Birliği Adalet Divanı kararlarını da kapsıyor. Oldukça teknik ve karmaşık bir yapıya sahip olan AB müktesebatı, aday ülkeler ile yürütülen üyelik müzakerelerini kolaylaştırmak amacıyla, 35 ayrı başlık altında inceleniyor.

Yapı malzemeleri sektörünü ilgilendiren tüm AB düzenlemelerinin toplandığı tek bir müktesebat başlığı bulunmuyor. Sektörü doğrudan ve dolaylı olarak etkileyen düzenlemeler, farklı müktesebat başlıkları altında dağınık bir biçimde yer alıyor. Örneğin, sektöre ilişkin temel kuralları getiren Yapı Malzemeleri Direktifi ile Eko-Tasarım Direktifi, "Malların Ser-

best Dolaşımı"; yapı malzemelerini de kapsayan çevresel yükümlülüklerle ilişkin Entegre Kirliliğin Önlenmesi ve Kontrolü Direktifi ve kimyasallara ilişkin REACH Tüzüğü gibi düzenlemeler "Çevre" başlığı; ürünlerin enerji ve diğer kaynak tüketimlerinin etiketlerde belirtilmesine ilişkin direktifler, "Enerji", tasarımların ve buluşların korunması ise "Fikri Mülkiyet Hukuku" başlığı altında ele alınıyor.

Bunun yanı sıra, sektör ayrımı yapmaksızın tüm işletmeleri etkileyen yatay düzenlemeler de bulunuyor. Diğer sektörlerle birlikte inşaat ve yapı malzemeleri sektörünü de ilgilendiren bu düzenlemeler, "Sosyal Politika ve İstihdam"dan "Şirketler Hukuku"na, "Vergilendirme"den "Rekabet"e, farklı müktesebat başlıkları altında inceleniyor.²

5. HANGİ AB DÜZENLEMELERİ BAĞLAYICI?

AB müktesebatı; iç hukuka aktarılmaksızın tüm üye devletlerde doğrudan uygulanması gereken tüzüklerden, yasal bağlayıcılığı

(2) Bu çalışmaya dahil edilen müktesebat başlıklarından, "Çevre" Aralık 2009, "Fikri Mülkiyet Hukuku" Haziran 2008 tarihinde müzakereye açıldı. Sektörü ilgilendiren en önemli müktesebat başlığı olan "Malların Serbest Dolaşımı" ise, AB'nin Aralık 2006'da siyasi nedenlerle askıya aldığı 8 başlık arasında yer alırken, "Enerji" başlığı AB Konseyi'nde halen görüşülüyor.

olmayan tebliğ, tavsiye kararı ve görüşlere kadar uzanan düzenleme türleri içeren, hiyerarşik bir yapıya sahip. Bu yapıda, yasal bağlayıcılığı olan düzenlemeler, tüzük, direktif ve kararlardan oluşuyor. Tüzükler, iç hukuka aktarım gerektirmeksizin, tüm üye devletlerde kanun hükmünde kabul edilerek doğrudan uygulanıyor. Direktiflerin ise, üye devletler tarafından iç hukuka aktarılması gerekiyor. Karşılanması gereken asgari standart ve hedefleri ortaya koyan direktifler, mevzuata aktarım ve uygulama yöntemlerini üye devletlerin tercihine bırakıyor. Kararlar, yalnızca muhatap aldıkları üye devlet/ devletler, gerçek veya tüzel kişiler açısından bağlayıcılık taşıyor. Tavsiye kararı, görüş ve tebliğler ise, yasal açıdan bağlayıcı olmamakla birlikte, AB'nin çeşitli alanlardaki hedef, tutum ve önceliklerini ortaya koymak ve çoğu zaman, ileride alınması planlanan yasal önlemlere zemin hazırlamak açısından önem taşıyor.

II.1. YAPI İŞLERİNE İLİŞKİN YÜKÜMLÜLÜKLER

6. AB YAPI MALZEMELERİ SEKTÖRÜNÜ NASIL DÜZENLİYOR?

AB'nin yapı malzemeleri sektörünü ilgilendiren en kapsamlı düzenlemesi, 1989 yılında kabul edilen Yapı Malzemeleri Direktifi³ (YMD). Direktif'in temel hedefi, yapı malzemelerinin⁴ Tek Pazar içinde serbest dolaşımına yönelik engellerin ortadan kaldırılması. Bu engeller, çoğunlukla, üye devletlerin "yapı işlerine"⁵ ilişkin düzenlemeleri arasındaki farklılıklardan kaynaklanıyor. Binaların ve inşaatlarda çalışanların güvenliği, sağlık, enerji tasarrufu ve çevrenin korunması gibi gerekçelere dayanan bu düzenlemeler, yapı işlerinde kullanılan malzemeleri de doğrudan etkiliyor. Bu nedenle, yapı malzemelerinin serbest dolaşımını sağlamanın yolu, yapı işlerine yönelik ulusal düzenlemelerin AB düzeyinde uyumlaştırılmasından geçiyor. YMD, bu uyumlaştırmayı sağlamak amacıyla, kullanılan malzemelerin teknik özelliklerini etkileyebilecek yapı işlerini bazı "temel yükümlülüklerle" tâbi tutuyor. Yapı işinin niteliğine göre, bu yükümlülüklerin biri, birkaçı veya hepsinin birden uygulanması gerekiyor.

89/106/EEC sayılı, üye devletlerin yapı malzemeleri ile ilgili yasa, düzenleme ve idari hükümlerinin yakınlaştırılmasına ilişkin Direktif

7. YAPI İŞLERİNE İLİŞKİN TEMEL YÜKÜMLÜLÜKLER NELER?

YMD uyarınca, yapı işlerinin karşılanması gereken temel güvenlik gerekleri, aşağıdaki 6 başlık altında toplanıyor:

Mekanik dayanıklılık ve stabilite: Yapı işlerinin, yapım ve kullanım sırasında maruz kalacakları yüklerden dolayı hasara yol açmayacak şekilde (yapılan işin tamamının ya da bir bölümünün çökmesi, kabul edilemeyecek ölçüde bozulmaların meydana gelmesi, taşıyıcı sistemde önemli boyutta deformasyon oluşması sonucu yapı işinin diğer kısımlarında veya teçhizat ya da tesis edilen ekipmanlarda hasar oluşması vb.) tasarlanması ve gerçekleştirilmesi,

Yangın durumunda güvenlik: Yapı işlerinin, yangın çıkması durumunda bazı koşulları sağlayacak şekilde (inşaatın yük taşıma kapasitesinin belli bir süre korunması, yapı içinde çıkan yangının ve dumanın yayılma riskinin sınırlandırılması, yapı sakinlerinin binayı terk edebilmelerini ya da başka yollarla kurtarılabilmelerini sağlayacak koşulların yaratılması, kurtarma ekiplerinin güvenliğinin temin edilmesi vb.) planlanması ve uygulanması,

Hijyen, sağlık ve çevre: Yapı işlerinin, binada ikamet edecek kişiler veya komşuları açısından belirli hijyen ve sağlık tehditlerini oluşturmayacak şekilde (zehirli gaz çıkması, havada tehlikeli partikül veya gazların bulunması, tehlikeli radyasyon yayılması, su veya toprağın kirlenmesi ve zehirlenmesi, atık su, duman, katı ve sıvı atıkların hatalı şekilde yok edilmesi, inşaat işinin bazı kısımlarında veya içindeki yüzeylerde rutubet oluşması vb.) tasarlanması ve gerçekleştirilmesi,

(3) 89/106/EEC sayılı, üye devletlerin yapı malzemeleri ile ilgili yasa, düzenleme ve idari hükümlerinin yakınlaştırılmasına ilişkin Direktif

(4) Yapı malzemeleri, YMD'de, bina ve diğer inşaat mühendisliği işleri dahil tüm yapı işlerinde kalıcı olarak kullanılmak üzere üretilen malzemeler olarak tanımlanıyor.

(5) Yapı işleri ifadesi, bina ve diğer inşaat mühendisliği çalışmaları dahil, yapı malzemelerinin kullanıldığı tüm yapı işlerini kapsıyor.



Kullanım güvenliği: Yapı işlerinin kullanma veya çalışma sırasında kayma, düşme, çarpma, yanma, elektrik çarpması, patlama sonucu yaralanma gibi kabul edilemeyecek kaza risklerine neden olmayacak şekilde tasarlanması ve uygulanması,

Gürültüye karşı koruma: Yapı işlerinin, gürültünün binada bulunanların ve çevredeki insanların sağlığını tehdit etmeyecek ve yeterli koşullarda uyuma, dinlenme ve çalışmalarına engel olmayacak şekilde planlanması ve gerçekleştirilmesi,

Enerji tasarrufu ve ısı muhafazası: Yapı işlerinin ve bu işlerde kullanılan ısıtma, soğutma ve havalandırma tesisatlarının, yerel iklim koşulları ve ikamet edenlerin durumları göz önünde bulundurularak, asgari düzeyde enerji kullanımı gerektirecek şekilde tasarlanması ve uygulanması gerekiyor.

[89/106/EEC sayılı, üye devletlerin yapı malzemeleri ile ilgili yasa, düzenleme ve idari hükümlerinin yakınlaştırılmasına ilişkin Direktif](#)

II.2. YAPI MALZEMELERİNE İLİŞKİN KURALLAR

8. YAPI MALZEMELERİNİN PİYASAYA SÜRÜLME ŞARTLARI NELER?

YMD'de yer alan temel yükümlülükler, yapı malzemelerinin değil, yapı işlerinin karşılaması gereken koşulları ortaya koyuyor. Ancak bu, yapı malzemelerinin düzenleme kapsamına girmediği anlamına gelmiyor. Aksine, yapı işlerine ilişkin yükümlülüklerin karşılanabilmesi için, bu işlerde kullanılan malzemelerin de belirli özelliklere sahip olması gerekiyor. Bu gereklilik, düzenlemede şu şekilde ifade ediliyor: *"Yapı işlerinde kullanılması planlanan yapı malzemeleri, ancak kullanım amaçlarına uygun olmaları halinde piyasaya arz edilebilir; yani, bu malzemelerin taşıdığı özelliklerin, kullanıldıkları, monte edildikleri, uygulandıkları veya yerleştirildikleri yapının ... düzenlemedeki temel yükümlülükleri karşılamasını sağlayacak nitelikte olması gerekir."*

(6) Yapı malzemelerinde CE işareti kullanımı, II.3. numaralı başlık altında daha detaylı bir şekilde ele alınıyor.

ları veya yerleştirildikleri yapının ... düzenlemedeki temel yükümlülükleri karşılamasını sağlayacak nitelikte olması gerekir."

Yapı malzemelerinin piyasaya sürülebilmeleri için taşımaları gereken özelliklerin belirlenmesi aşamasında ise, düzenlemede öngörülen **"açıklayıcı belgeler"** ve **"teknik spesifikasyonlar"** devreye giriyor. Bu çerçevede, temel yükümlülüklerin kapsadığı konu başlıkları temelinde hazırlanan 6 açıklayıcı belge, yapı malzemelerinin taşıması gereken özelliklere açıklık getiriyor. Bu özelliklere ilişkin detaylar ise, üç farklı uygulama çerçevesinde belirlenen "teknik spesifikasyonlar" aracılığı ile ortaya koyuluyor.

- "Uyumlaştırılmış Avrupa Standartları" (hENs),
- "Avrupa Teknik Onayı" (ETA),
- "Avrupa Komisyonu tarafından tanınan (YMD'deki temel yükümlülükleri karşıladığı kabul edilen) ulusal teknik spesifikasyonlar".

Bunlardan birine uygun olarak piyasaya sürülme koşullarını yerine getiren yapı malzemeleri, **"CE işareti"** taşıma hak kazanıyor.⁶

[89/106/EEC sayılı, üye devletlerin yapı malzemeleri ile ilgili yasa, düzenleme ve idari hükümlerinin yakınlaştırılmasına ilişkin Direktif](#)

9. "UYUMLAŞTIRILMIŞ AVRUPA STANDARTLARI" NASIL UYGULANIYOR?

YMD, yapı malzemelerinin taşıması gereken özelliklere ilişkin teknik spesifikasyonların belirlenmesi konusunda birkaç farklı prosedür öngörüyor. Bunların başında, diğer "yeni yaklaşım" direktiflerinde de olduğu gibi, **"Uyumlaştırılmış Avrupa Standartları"** geliyor. AB, teknik uyum-



laştırma alanındaki “yeni yaklaşımı” çerçevesinde yasal düzenlemeleri, karşılanması gereken “temel yükümlülükler” ile sınırlı tutuyor. Bu yükümlülükler daha çok, elde edilmesi gereken sonuçlar veya önlem olarak engellenmesi gereken riskler şeklinde ifade ediliyor. Yükümlülüklerin yerine getirilmesi için ihtiyaç duyulan teknik çözümlerin tanımlanması ise, Avrupa Standardizasyon Kurumlarına bırakılıyor. Bu kurumların geliştirdiği “uyumlaştırılmış standartlara” uygun ürünler, ilgili düzenlemedeki temel yükümlülükler ile uyumlu kabul ediliyor. Bu yaklaşım, yapı malzemeleri sektöründe de geçerli. Avrupa Standardizasyon Kurumlarının (Avrupa Standardizasyon Komitesi CEN; Avrupa Elektroteknik Standardizasyon Komitesi CENELEC veya ikisi birden), Avrupa Komisyonu’ndan aldıkları yetkiye dayanarak, yapı malzemeleri için geliştirdikleri teknik spesifikasyonlar, “uyumlaştırılmış standartlar” olarak değerlendiriliyor.⁷

YMD uyarınca, yapı malzemeleri ile ilgili uyumlaştırılmış standartların, mümkün olduğunca, “açıklayıcı belgeler” dikkate alınarak ve malzemelerden beklenen performansı ortaya koyacak şekilde hazırlanması gerekiyor. Bu standartlar, malzemenin kullanım amacına uygun olması için taşınması gereken karakteristik özellikleri, asgari olarak veya farklı seviyelerle ifade edilen performans kriterlerini, performans ölçme/değerlendirme yöntemlerini ve üretim yerindeki denetim koşulları dahil olmak üzere standartlara uyuma ilişkin değerlendirme usullerini tanımlıyor. Hazırlanan standartlar, referanslarının AB’nin Resmi Gazetesinde yayımlanması ile birlikte “teknik spesifikasyon” statüsü kazanıyor ve üye devletler tarafından ulusal standardizasyon sistemlerine aktarılıyor.

Eğer üye devletler, yapı malzemelerinin piyasaya arzını etkileyen bir düzenleme yapıyor ve bu düzenlemenin kapsadığı konular hakkında “Uyumlaştırılmış Avrupa

Standartları” bulunuyor ise, söz konusu düzenleme, ilgili standartlarda belirtilen spesifikasyonlar ile uyumlu olmak zorunda. Bunun dışında, uyumlaştırılmış standartların içeriği ile ilgili olmayan veya bu tür standartların bulunmadığı konular hakkında üye ülkelerin bağımsız düzenlemeler yapmaları mümkün.

89/106/EEC sayılı, üye devletlerin yapı malzemeleri ile ilgili yasa, düzenleme ve idari hükümlerinin yakınlaştırılmasına ilişkin Direktif

10. GÖNÜLLÜ STANDARTLAR DA VAR MI?

Avrupa Standardizasyon Kurumlarının yapı malzemeleri için geliştirdiği standartların hepsi “uyumlaştırılmış” değil. Standartların “uyumlaştırılmış” olması, YMD uyarınca, Avrupa Komisyonu’nun verdiği yetkiye dayanarak geliştirildikleri anlamına geliyor. Ancak, CEN’in, YMD kapsamına girmeyen malzemeler için veya YMD’nin kapsamına girmekle birlikte, bu malzemelerin düzenlemedeki yükümlülükler ile ilgisi olmayan özellikleri hakkında geliştirdiği, gönüllülük esasına dayanan standartlar da bulunuyor. Bunların yerine getirilmemesi, ilgili malzemenin CE işareti taşınmasını engellemiyor. Bununla birlikte, kamusal yapı işleri, mal alımları ve hizmet sözleşmelerinin sonuçlandırılması ile ilgili prosedürleri koordine eden AB Direktifi⁸ uyarınca, belirli yapı işlerinde, CEN standartlarındaki “uyumlaştırılmamış” spesifikasyonlar da bağlayıcılık arz ediyor. Çünkü, Direktif’in atıfta bulunduğu “Avrupa Standartları”, uyumlaştırılmış ya da uyumlaştırılmamış tüm standartları kapsıyor. Uygulamada, çoğunlukla, geliştirilen tek bir standart kapsamında, hem gönüllü hem de uyumlaştırılmış normlara yer veriliyor. Bunlardan hangilerinin uyumlaştırılmış, yani ürünün CE işareti taşıyabilmesi açısından zorunlu olduğu, standarda iliştilen özel bir ekte (EK ZA) tanımlanıyor (**Tablo-1**).

(7) YMD kapsamında geliştirilen Uyumlaştırılmış Avrupa Standartlarının referans ve başlıklarına Avrupa Komisyonu’nun ilgili internet sitesinden ulaşmak mümkün: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/european-standards/documents/harmonised-standards-legislation/list-references/construction-products/index_en.htm

(8) 2004/18/EC sayılı, kamusal yapı işi, mal alımı ve hizmet sözleşmelerinin sonuçlandırılması ile ilgili usulleri koordine eden Direktif

TABLO-1
Gönüllü ve Uyulaştırılmış Spesifikasyonlar İçeren Avrupa Standardı

| Malzemelerin özellikleri | Test yöntemleri | Performans kriterleri (farklı performans seviyeleri, asgari değerler) | EK ZA Standardın "uyulaştırılmış" bileşenlerini kapsayan özellik tanımlamaları, test yöntemleri, performans kriterleri ve Uygunluk Teyit Sistemleri |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Gönüllü standartlar | | | Uyulaştırılmış standartlar |
| Sözleşme otoritesi, yapı işinin niteliğine göre yapılacak ihtiyaç tespitinden hareketle, bu standartların kullanılmasını talep edebilir. | | | Piyasaya sürülecek yapı malzemeleri belirli düzenlemelere tâbi tutulacak ise, bu düzenlemeler, uyulaştırılmış standartlar dikkate alınarak hazırlanmalıdır. |
| Kaynak: Fransa'da, 89/106/EEC sayılı Yapı Malzemeleri Direktifi'ne ilişkin CE işareti uygulaması ve konuya ilişkin diğer mekanizma ve prosedürler hakkında, ilgili tüm kesimleri bilgilendirmek amacıyla oluşturulan internet sitesi: www.dpcnet.org | | | |

11. AVRUPA TEKNİK ONAYI NEDİR?

Yapı malzemelerinin taşınması gereken özelliklere ilişkin teknik spesifikasyonların belirlenmesi için uygulanan tek yöntem, "Uyulaştırılmış Avrupa Standartları" değil. Belirli durumlarda, malzemelerin Direktif'teki yükümlülükler ile uyumlu olduğunu göstermek için, "**Avrupa Teknik Onayları**" (ETA) da kullanılabilir. Bu durumlar şu şekilde özetlenebilir:

- İlgili malzeme için; uyulaştırılmış bir Avrupa standardı bulunmadığı, buna yönelik bir yetkilendirme yapılmadığı, kabul gören ulusal bir standardın da bulunmadığı ve Komisyon'un, en azından halihazırda herhangi bir standart geliştirilemeyeceğine karar verdiği durumlarda,
- İlgili malzemenin, Avrupa düzeyinde uyulaştırılmış veya ulusal düzeyde kabul gören standartlara kıyasla önemli farklılıklar taşıdığı durumlarda.

89/106/EEC sayılı, üye devletlerin yapı malzemeleri ile ilgili yasa, düzenleme ve idari hükümlerinin yakınlaştırılmasına ilişkin Direktif

12. AVRUPA TEKNİK ONAY SÜRECİ NASIL İŞLİYOR?

Avrupa Teknik Onay (ETA) sürecinde, "Uyulaştırılmış Avrupa Standartları"ndaki CEN ve CENELEC'in yerini, **Avrupa Teknik Onay Organizasyonu (EOTA)** alıyor. Üye devletler tarafından ETA verme konusunda yetkilendirilen ulusal onay kuruluşlarından oluşan EOTA, ETA için yapılan başvurular, ETA'ların hazırlanması ve verilmesi ile ilgili ortak prosedür kurallarını belirliyor. Avrupa Komisyonu, EOTA'yı, iki farklı şekilde yetkilendirebiliyor: "**Avrupa Teknik Onayı Ortak Esasları (ETAG) hazırlama**" veya "**bu esaslar olmaksızın ETA hazırlama**" yetkisi.

ETA'ların büyük çoğunluğu, EOTA'nın, Komisyon'un verdiği yetkiye dayanarak hazırladığı ETAG dokümanlarındaki değerlendirme ilkeleri çerçevesinde veriliyor.⁹ Bu ilkeler, konuyla ilgili açıklayıcı belgeleri, YMD'deki yükümlülüklerle uyum sağlanabilmesi için malzemelerin taşınması gereken özellikleri, test prosedürlerini, test sonuçlarının değerlendirme yöntemini, inceleme/uygunluk değerlendirme süreçlerini ve verilecek ETA'nın geçerlilik süresini içerecek şekilde hazırlanıyor. Komisyon'un ETAG hazırlanmasına gerek duymadığı durumlarda ise, ETA'lar, EOTA bünyesinde faaliyet gösteren onay kuruluşlarınca benimsenen şartlar (CUAP)¹⁰ çerçevesinde, ilgili temel yükümlülükler ve açıklayıcı belgelere atıfta bulunularak hazırlanıyor. Bugüne kadar, Komisyon tarafından, ETAG olmaksızın ETA verilebileceği açıklanan yaklaşık 400 yapı malzemesi ve malzeme grubu bulunuyor.¹¹

Üye devletler, ETA verme konusunda yetkilendirdikleri kuruluşların isim ve adreslerini, diğer üye devletler ve Komisyon ile paylaşmakla yükümlü. Bu çerçevede yetkilendirilen kuruluşların belirli kriterleri karşılaması gerekiyor. Bunların başında; yeni malzemelerin uygunluğunu değerlendirebilecek bilimsel ve pratik birikim, tarafsız karar alma ve ilgili tarafların katkılarını dengeli bir şekilde derleme kapasitesi geliyor.

[89/106/EEC sayılı, üye devletlerin yapı malzemeleri ile ilgili yasa, düzenleme ve idari hükümlerinin yakınlaştırılmasına ilişkin Direktif](#)

13. ULUSAL STANDARTLAR DA KULLANILABİLİYOR MU?

Yapı malzemelerinin YMD'deki temel yükümlülükler ile uyumlu olmasını sağlamak için, ulusal düzeyde geliştirilen teknik spesifikasyonlar da kullanılabilir. Ancak bunun için, YMD'de öngörülen koşulların karşılanması gerekiyor. Buna göre, üye devletlerin, düzenlemedeki temel yükümlü-

lükler ile uyumlu olduğunu düşündükleri ulusal teknik spesifikasyon metinlerini, Avrupa Komisyonu'na iletme zorunluluğu bulunuyor. Komisyon, spesifikasyonların uygunluğu konusunda Daimî Yapı Komitesi'ne danışıyor ve Komite'nin görüşleri doğrultusunda, **"uygunluk karinesi"**nden yararlanabilecek spesifikasyonları belirleyerek diğer üye devletler ile paylaşıyor. Bu spesifikasyonların referanslarının, AB'nin Resmî Gazetesinde de yayımlanması gerekiyor. Ancak, bugüne kadar, Avrupa Komisyonu tarafından bu prosedür doğrultusunda tanınan hiçbir ulusal teknik spesifikasyon bulunmuyor.

[89/106/EEC sayılı, üye devletlerin yapı malzemeleri ile ilgili yasa, düzenleme ve idari hükümlerinin yakınlaştırılmasına ilişkin Direktif](#)

14. HANGİ TEKNİK SPESİFİKASYONUN KULLANILACAĞINA KİM NASIL KARAR VERİYOR?

Yapı malzemelerine ilişkin teknik spesifikasyonların hangi prosedürle belirleneceğine karar vermek, Avrupa Komisyonu'nun sorumluluğunda. Komisyon, herhangi bir yapı malzemesi veya malzemeler grubunun YMD kapsamına girdiğini tespit ettikten sonra; üye devletlerdeki düzenleyici kurumlar, CEN, CENELEC ve EOTA ile istişare ederek, Daimî Yapı Komitesi'nin görüşü doğrultusunda, ürünlere ilişkin teknik spesifikasyonların belirlenmesi için hangi prosedürün izleneceğine karar veriyor. "Uyumlaştırılmış Avrupa Standartları" geliştirilecek ise, CEN veya CENELEC yetkilendiriliyor. Eğer Avrupa Teknik Onayı kullanılacak ise, EOTA, söz konusu ürünler için ETAG hazırlama ya da ETAG olmaksızın ETA hazırlama sürecini koordine etme konusunda yetkilendiriliyor.

[89/106/EEC sayılı, üye devletlerin yapı malzemeleri ile ilgili yasa, düzenleme ve idari hükümlerinin yakınlaştırılmasına ilişkin Direktif](#)

(9) Mevcut ETA ve ETAG'ların listesine, EOTA'nın internet sitesindeki "Geçerli ETA'lar" (Valid ETAs) ve "Onaylı ETAG'lar" (Endorsed ETAGs) bölümlerinden ulaşmak mümkün. <http://www.eota.be/>

(10) Bu şartlar, "Değerlendirme Prosedürüne İlişkin Ortak Mutabakat" (CUAP – Common Understanding for Assessment Procedure) olarak adlandırılıyor.

(11) Söz konusu malzemelerin listesine, EOTA'nın internet sitesindeki "ETAG'sız ETA'lar" (ETAs without ETAG) bölümünden ulaşmak mümkün. <http://www.eota.be/>



15. TEKNİK SPESİFİKASYONLARA ALTERNATİF YÖNTEMLER UYGULANABİLİYOR MU?

AB'nin "yeni yaklaşım" direktifleri uyarınca, Avrupa Standardizasyon Kurumları tarafından geliştirilen teknik spesifikasyonların (CEN standartları vb.) kullanımı, gönüllülük esasına dayanıyor. İlgili kesimlerin büyük bir kısmı tarafından kullanılıyor olsa da, bu spesifikasyonlar, düzenlemelerdeki yasal yükümlülükleri yerine getirmek amacıyla başvurulabilecek yöntemlerden yalnızca birini oluşturuyor. Yani, imalatçı işletmeler, ürünlerinin ilgili Direktif'in gereklerini karşıladığını, kendi geliştirdikleri özel prosedürler doğrultusunda da kanıtlayabiliyor.

Ancak YMD, bu noktada, diğer yeni yaklaşım direktiflerinden ayrılıyor. Çünkü Direktif, temel yükümlülüklerin karşılanması için teknik spesifikasyonlara alternatif yöntemler kullanılmasına izin vermiyor. Hakkında teknik spesifikasyon (Uyumlaştırılmış Avrupa Standardı, Avrupa Teknik Onayı veya AB'nin tanıdığı ulusal teknik spesifikasyonlar) hazırlanan yapı malzemeleri, ancak bu spesifikasyonlara uyulması şartı ile CE işareti taşıyabiliyor. Bu durumun diğer bir sonucu da, YMD hükümlerinin, düzenleme kapsamına giren yapı malzemelerine, ancak gerekli teknik spesifikasyonların hazırlanması halinde uygulanabiliyor olması.

16. YAPI MALZEMELERİNDEKİ CE İŞARETİ NE ANLAMA GELİYOR?

CE işareti, iliştiirildiği ürünün tüm AB ülkelerinde piyasaya sürülebileceği ve serbest dolaşımının engellenemeyeceği anlamına geliyor. Ürüne, imalatçısı veya imalatçının temsilcisi tarafından iliştiirilen CE işareti, tüketiciye, ilgili AB düzenlemelerinde yer alan temel yükümlülüklerin yerine getirildiği ve ürünün "güvenli" olduğu mesajını veriyor. Dolayısıyla CE işareti, kalite standartları ile bağlantılı olarak kullanılan ve gönüllülük esasına dayanan etiketler ile karıştırmamak gerekiyor. CE işareti zorunlu bir uygulama olmanın yanı sıra, ilgili ürünün kalitesine değil, güvenliğine işaret ediyor.

Yapı malzemeleri özelinde ise, CE işareti, ilgili ürünün, YMD'de öngörülen teknik spesifikasyon türlerinden biri ile, yani; Uyumlaştırılmış Avrupa Standartlarının ilgili üye devletteki karşılığı olan ulusal standartlar, Avrupa Teknik Onayı veya Avrupa Komisyonu tarafından tanınan ulusal teknik spesifikasyonlar ile uyumlu olduğunu gösteriyor. Dolayısıyla, YMD kapsamına giren yapı malzemelerinin piyasaya sürülmesine, ancak bu işareti taşımaları şartı ile izin verilebiliyor ve Tek Pazar içindeki serbest dolaşımını engellenemiyor.

Bunun yanı sıra, yapı malzemelerinde kullanılan CE işareti, diğer sektörlerdekinden farklı bir anlam taşıyor. Bunun başlıca nedeni, söz konusu malzemelerin, nihai tüketiciye sunulan diğer ürün gruplarından farklı olarak, daha çok müteahhitler, mimarlar ve inşaat mühendisleri tarafından, yapı işlerinde kullanılmak üzere üretiliyor olması. Buna göre, yapı malzemelerine iliştiirilen CE işareti; ürün ile birlikte sunulan bilgilerin, ilgili standartlarda ortaya koyulan yöntemler ile uyum içerisinde elde edildiğini gösteriyor. Dolayısıyla, YMD'nin hedefi, yapı malzemelerinin güvenlik koşullarını tanımlamak değil, bu malzemelerin performansı hakkında doğru ve güvenilir bilgiler sunulmasını sağlamak. Bu hedefi gerçekleştirmenin yolu ise, teknik spesifikasyonlara uyumdan geçiyor.

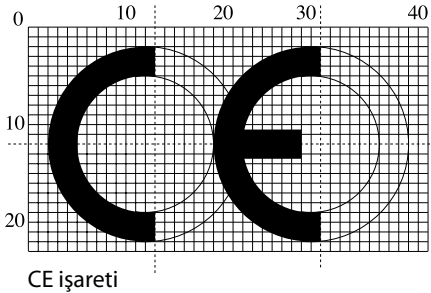
17. CE İŞARETİ, BİRDEN FAZLA DİREKTİF KAPSAMINA GİREN MALZEMELERDE NASIL UYGULANIYOR?

Bazı yapı malzemeleri, YMD'den bağımsız birtakım özellikleri nedeniyle, CE işareti kullanılmasını öngören birden fazla Direktif kapsamına giriyor. Örneğin, makine ve elektrik sektörlerinde kullanılan bazı ürünler, YMD'nin yanı sıra, Alçak Gerilim Direktifi, Elektromanyetik Uyumluluk Direktifi ya da Makine Direktifi gibi farklı düzenlemelerde de ele alınıyor. Bu malzemelerin CE işareti taşıyabilmeleri için, ilgili tüm direktiflerde yer alan temel yükümlülüklerin yerine getirilmesi gerekiyor. Bu nedenle, birden fazla Direktif kapsamına giren yapı malzemeleri söz konusu olduğunda, Avrupa Komisyonu, CEN

veya EOTA'dan, YMD kapsamında hazırladıkları teknik spesifikasyonlara, ilgili diğer direktifler hakkında ihtiyaç duyulan bilgileri de dahil etmelerini talep ediyor. Malzemenin ilgili tüm direktiflere uygun olduğunu gösteren teknik dosyaların ise, ürünün imalatçısı veya piyasaya sürülmesinden sorumlu kişilerce hazırlanması gerekiyor. Dolayısıyla, yapı malzemele-
rindeki CE işareti, ilgili ürünün Avrupa İç Pazarı'nda piyasaya sürülebilmesi için karşılanması gereken tüm yasal yükümlü-
lüklerin yerine getirildiğini gösteriyor.

18. CE İŞARETİNİN TAŞIMASI GEREKEN ÖZELLİKLER NELER?

CE işaretinin, Şekil-1'deki biçimde düzenlenmesi gerekiyor. İşaret, küçültüldüğü veya büyütüldüğü takdirde, bunun şekil-
deki oranlar doğrultusunda yapılması gerekiyor. 5 mm'den az
olmamak şartı ile, harflerin dikey boyutları aynı olacak şekil-
de hazırlanan CE işaretinin altında ise, üretim kontrol aşama-
sında rol oynayan onaylanmış kuruluşun tescil numarasının
belirtilmesi gerekiyor. Ayrıca, işaret ile birlikte, imalatçının adı
veya tanıtıcı markası, işaretin iliştirildiği yılın son iki rakamı
ve uygun olması halinde, AT uygunluk sertifika numarası ve
teknik spesifikasyonlara dayanarak malzemenin özelliklerini
tanımlayan ifadelere de yer vermek gerekiyor.



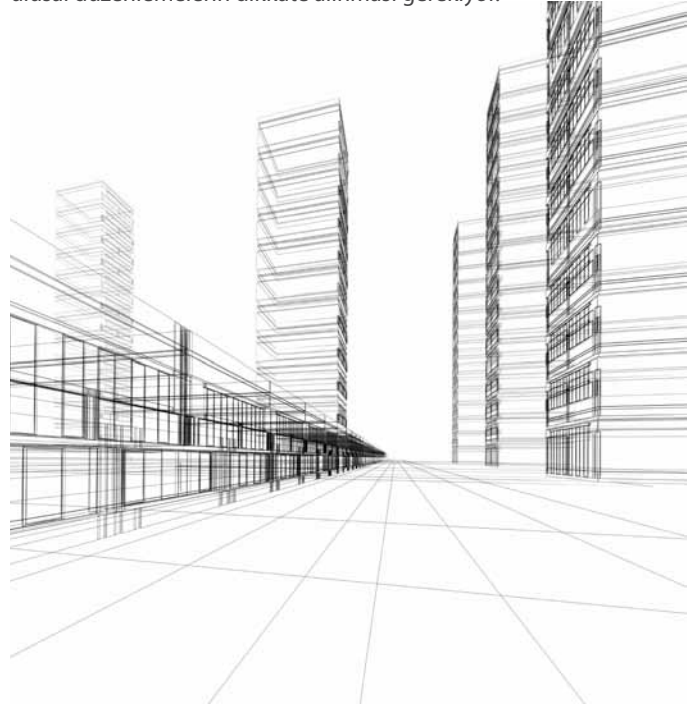
Şekil 1

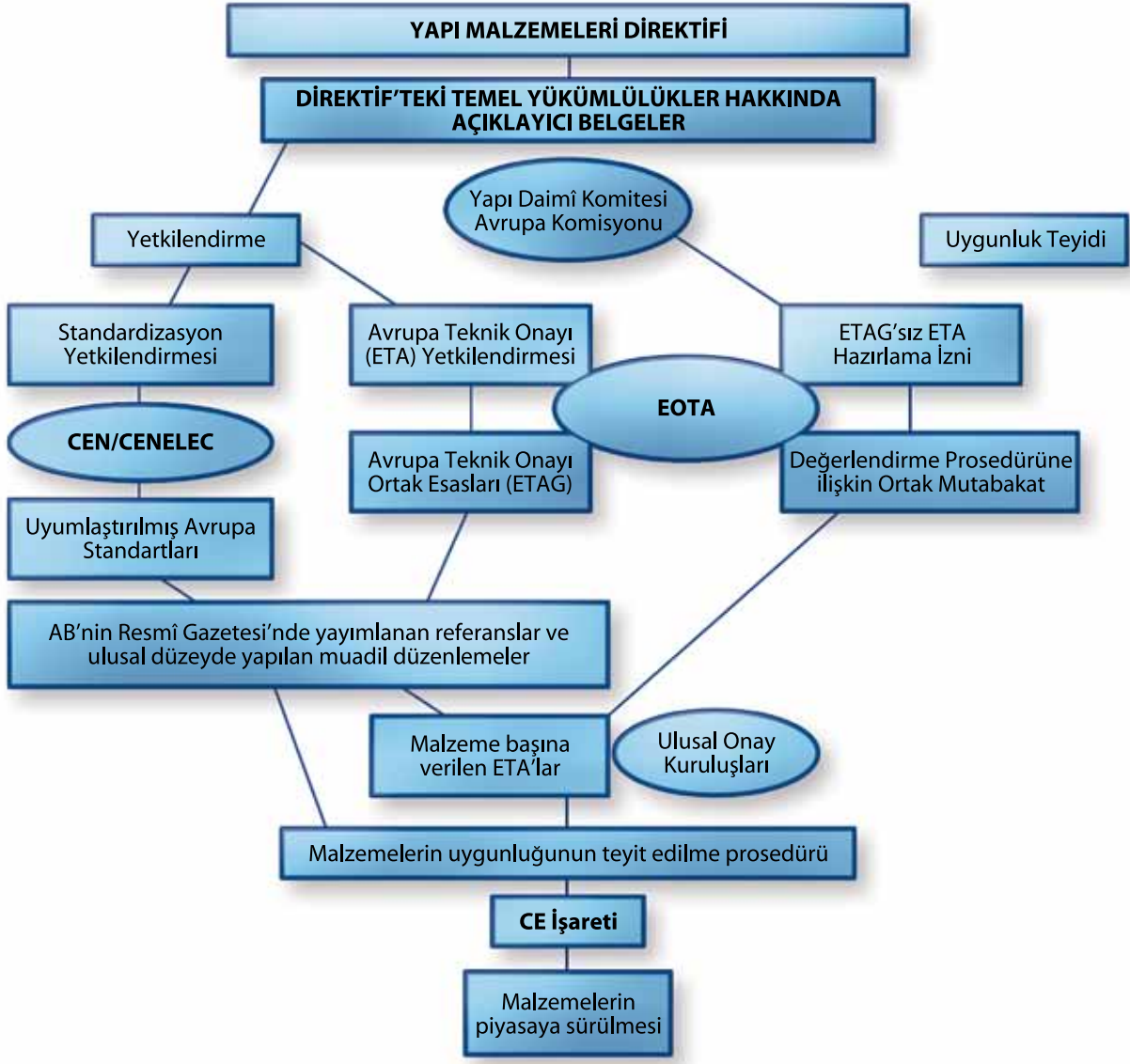
89/106/EEC sayılı, üye devletlerin yapı malzemeleri ile ilgili yasa, düzenleme ve idari hükümlerinin yakınlaştırılmasına ilişkin Direktif

19. MALZEMENİN CE İŞARETİ TAŞIMASI, KULLANILACAKI YAPI İŞİNE UYGUNLUĞUNUN KANITI MI?

Bir yapı malzemesinin piyasaya sürülebilmesi için CE işareti taşıması gerekmektedir, bu işaret, ürünün sadece Yapı Malzemeleri Direktifi'ndeki şartları karşılayan özelliklere sahip olduğunu gösteriyor. Ancak malzemenin kullanılacağı yapı işine uygunluğu açısından bir gösterge oluşturumuyor. Çünkü üye ülkeler, ulusal düzenlemeler aracılığı ile, ürünün performansına ilişkin CE işaretinin ötesine geçen farklı kriterler getirebiliyor. Yapı işlerini gerçekleştirenler, projenin hazırlanması, uygulanması ve kontrolünde, planladıkları yapının özelliğine göre, ulusal düzenlemelerle getirilen bu kriterleri de karşılama yükümlülüğü taşıyor.

Ayrıca her yapı malzemesinin CE işareti taşıma zorunluluğu da bulunmuyor. Direktif kapsamında yer almayan ürünler, ticari amaç taşımayan bazı yerel malzemeler ya da özel talep üzerine üretilen ancak piyasaya sürülmeyen ürünlere CE iliştirilmesi gerekmiyor. Bu nedenle, söz konusu ürünler için de ulusal düzenlemelerin dikkate alınması gerekiyor.





Şekil-2
Yapı Malzemeleri Direktifi'nin Uygulaması

II.3. YAPI MALZEMELERİNİN UYGUNLUK TEYİDİ 20. TEKNİK SPESİFİKASYONLARA UYUM NASIL TEYİT EDİLİYOR?

Yapı malzemelerinin ilgili teknik spesifikasyonlar ile uyumlu olduğunun kanıtlanması, **“uygunluk teyidi”** (AOC–Attestation of Conformity) olarak adlandırılıyor. Üye devletler arasındaki uygulama farklılıklarını gidermek amacıyla, Yapı Malzemeleri Direktifi, uygunluk teyit süreçlerini de AB düzeyinde uyumlaştırıyor. Bu konuda getirilen kurallar, teknik spesifikasyonların bağlayıcı (gönüllü olmayan/uyumlaştırılmış) hükümlerine uygulanıyor. Buna göre uygunluk teyidi, imalatçı veya imalatçının AB’de yerleşik temsilcisinin sorumluluğunda. YMD, bu sorumluluğun nasıl yerine getirileceği konusunda, malzemenin özelliklerine göre değişen **iki farklı prosedür** öngörüyor:

- İmalatçının, ilgili teknik spesifikasyonlara uygun üretim yapılmasını sağlayacak bir **“fabrika üretim kontrol**

sistemi”ne¹² sahip olması, ya da,

- Fabrika üretim kontrol sisteminin yanı sıra, malzemenin veya üretim kontrol işlemlerinin değerlendirilmesi ve gözetiminde, **onaylanmış bir kuruluşun rol alması.**

İlk prosedürün uygulandığı durumlarda, gerekli test ve kontrollerin ardından, imalatçı veya temsilcisi, malzeme hakkında bir **“uygunluk beyanı”**nda (*declaration of conformity*) bulunuyor. İkinci prosedür ise, sürece dahil edilen onay kuruluşundan, ilgili malzeme veya üretim kontrol ve gözetim sistemi hakkında bir **“uygunluk sertifikası”** (*certificate of conformity*) alınmasını gerektiriyor. Söz konusu beyan ve sertifikada, Tablo-2’deki bilgilerin yer alması gerekiyor.

[89/106/EEC sayılı, üye devletlerin yapı malzemeleri ile ilgili yasa, düzenleme ve idari hükümlerinin yakınlaştırılmasına ilişkin Direktif](#)

TABLO 2

| Uygunluk Beyanı ve Uygunluk Sertifikası’nda Yer Alması Gereken Bilgiler | |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Uygunluk Beyanı | Uygunluk Sertifikası |
| <ul style="list-style-type: none"> - İmalatçının veya AB’de yerleşik temsilcisinin adı ve adresi - Ürünün tanımı (cins, tip, sınıf, kullanım vb.) - Ürünün uyumlu olduğu hükümler - Ürünün kullanımına ilişkin özel koşullar - Uygulanabildiğinde, onaylanmış kuruluşun adı ve adresi - İmalatçı veya AB’de yerleşik temsilcisi adına beyanı imzalamakla yetkilendirilen kişinin adı ve pozisyonu | <ul style="list-style-type: none"> - Sertifikalandırma kuruluşunun adı ve adresi - İmalatçının veya AB’de yerleşik temsilcisinin adı ve adresi - Ürünün tanımı (cins,tip, sınıf, kullanım vb.) - Ürünün uyumlu olduğu hükümler - Ürünün kullanımına ilişkin özel koşullar - Sertifika numarası - Uygulanabildiğinde, sertifikanın şartları ve geçerlilik süresi - Sertifikayı imzalamakla yetkilendirilmiş kişinin adı ve pozisyonu |

(12) “Fabrika üretim kontrolü”, imalatçının üretim faaliyetlerini kendi bünyesinde sürekli olarak denetlemesini ifade ediyor. İmalatçının bu çerçevede benimsediği tüm uygulama, önlem ve hükümlerin, yazılı politika ve süreçler şeklinde sistematik olarak belgelenmesi gerekiyor. YMD, bu belgeleme sistemi ile; kalite güvencesi konusunda ortak bir anlayış yaratılması, malzemelerin gerekli özellikleri taşımalarının sağlanması ve üretim kontrol sisteminin verimliliğinin denetlenmesi gerektiğine dikkat çekiyor.



21. HANGİ TEYİT PROSEDÜRÜNÜN UYGULANACAĞI NASIL BELİRLENİYOR?

Malzemelerin uygunluk teyidi için hangi prosedürün uygulanacağına, Daimî Yapı Komitesi'ne danışarak, Avrupa Komisyonu karar veriyor. Bu kararda; ilgili malzemenin düzenlemedeki temel yükümlülüklerin karşılanması açısından ne kadar önemli olduğu; türü ve doğası; özelliklerinin kullanım şekline göre ne kadar değişken olduğu ve imalat kusurlarına karşı duyarlılığı gibi faktörler etkili olu-

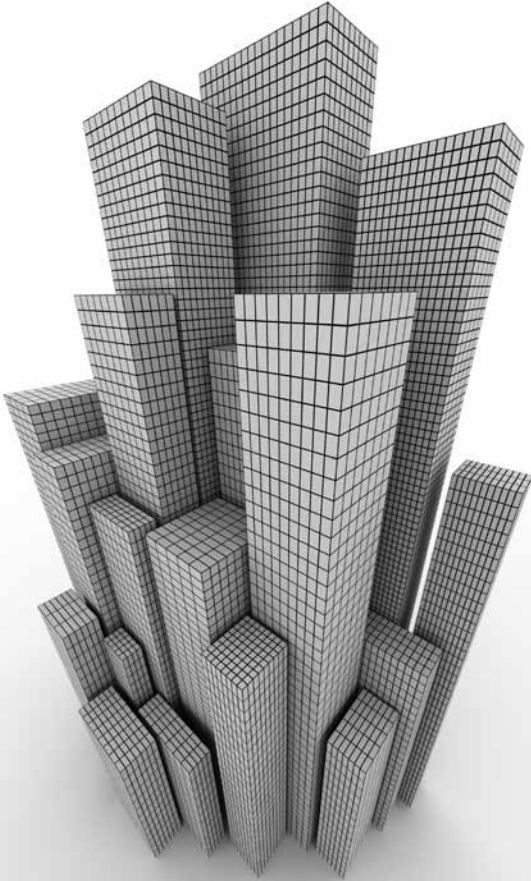
yor. Avrupa Komisyonu'nun, uygunluk teyidi için hangi prosedürün uygulanacağına karar vermesinin ardından, seçilen prosedürün, ilgili malzeme hakkındaki yetkilendirme belgeleri ve teknik spesifikasyonlarda belirtilmesi gerekiyor.

[89/106/EEC sayılı, üye devletlerin yapı malzemeleri ile ilgili yasa, düzenleme ve idari hükümlerinin yakınlaştırılmasına ilişkin Direktif](#)

22. TEYİT PROSEDÜRLERİ NASIL UYGULANIYOR?

Yapı Malzemeleri Direktifi'nin uygunluk teyidi için öngördüğü 2 prosedür kapsamında, ilgili yapı malzemesine göre farklı teyit sistemleri uygulanıyor. Direktif'in bu sistemler için öngördüğü esaslar uyarınca, onaylı bir kuruluşun sürece dahil olup olmadığına; dahil olması halinde, bu kuruluşlar ile imalatçılar arasındaki sorumluluk dağılımına göre değişen çeşitli uygulama seçenekleri bulunuyor. Bu seçenekler, düzenlemede yeterince net bir şekilde ifade edilmiyor. Bu nedenle Avrupa Komisyonu, konu hakkında yayımladığı rehber dokümanda¹³, mevcut uygunluk teyit sistemlerini numaralandırarak aşağıdaki şekilde sınıflandırıyor:

- **Sistem 1+** Ürünün uygunluğunun, denetleme testleri ile belgelenmesi
- **Sistem 1** Ürünün uygunluğunun, denetleme testleri yapılmaksızın belgelenmesi
- **Sistem 2+** Fabrika üretim kontrolünün devamlı olarak gözetim altında tutularak belgelenmesi
- **Sistem 2** Fabrika üretim kontrolünün gözetim yapılmaksızın belgelenmesi
- **Sistem 3** Başlangıç tip-testi
- **Sistem 4** Sorumlulukların yalnızca imalatçı tarafından üstlenilmesi



TABLO 3

| Uygunluk Teyit Sistemlerinde Sorumlulukların Dağılımı | | | |
|-------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|
| Sistem | İmalatçının Sorumluluğu | Onaylanmış Kuruluşun Sorumluluğu | CE İşaretinin Dayanağı |
| 4 | - Başlangıç tip testi - Fabrika üretim kontrolü | | İmalatçının Uygunluk Beyanı |
| 3 | - Fabrika üretim kontrolü | - Başlangıç tip testi | |
| 2 | - Başlangıç tip testi - Fabrika üretim kontrolü | - Fabrika üretim kontrolünün, başlangıç incelemesine dayanarak sertifikalandırılması | İmalatçının Uygunluk Beyanı + Fabrika üretim kontrolünün sertifikalandırılması |
| 2+ | - Başlangıç tip testi - Fabrika üretim kontrolü - Numunelerin, önceden hazırlanan bir test planı çerçevesinde, testlerden geçirilmesi | - Fabrika üretim kontrolünün; • başlangıç incelemesine ve • üretim kontrolünün devamlı gözetimi, değerlendirilmesi ve onaylanmasına dayanarak sertifikalandırılması | |
| 1 | - Fabrika üretim kontrolü - Numunelerin, önceden hazırlanan bir test planı çerçevesinde, yeni testlerden geçirilmesi | - Ürünün uygunluğunun, onaylanmış kuruluşun ve imalatçının görevlerine dayanarak sertifikalandırılması - Onaylanmış kuruluşun görevleri: • Başlangıç tip testi, • Fabrika ve fabrika üretim kontrolünün başlangıç incelemesine tâbi tutulması, • Fabrika üretim kontrolünün devamlı olarak gözetim altında tutulması, değerlendirilmesi ve onaylanması | Ürün uygunluk sertifikası ile birlikte imalatçının uygunluk beyanı |
| 1+ | - Fabrika üretim kontrolü - Numunelerin, önceden hazırlanan bir test planı çerçevesinde, yeni testlerden geçirilmesi | - Ürünün uygunluğunun, onaylanmış kuruluşun ve imalatçının görevlerine dayanarak sertifikalandırılması - Onaylanmış kuruluşun görevleri: • Başlangıç tip testi, • Fabrika ve fabrika üretim kontrolünün başlangıç incelemesine tâbi tutulması, | |

Düzenleme kapsamına giren her yapı malzemesi, Komisyon'un seçimi doğrultusunda, bu sistemlerden birine tâbi tutuluyor. Hangi sistemde kimin ne tür sorumluluklar üstlendiğine de, söz konusu rehber dokümanda yer alan aşağıdaki tablo açıklık getiriyor (Tablo-3).

23. UYGUNLUK TEYİT SÜRECİNDE HANGİ KURULUŞLAR ROL ALIYOR?

YMD, yapı malzemelerinin uygunluk teyit sürecine dahil olan üç tür kuruluşun, işlevleri bakımından ayırılması gerektiğine dikkat çekiyor:

- Sertifikalandırma kuruluşları,
- İnceleme (muayene) kuruluşları,
- Test laboratuvarları.

Sertifikalandırma kuruluşları; mevcut prosedür ve yönetim kuralları uyarınca uygunluk sertifikası verme konusunda yetki ve sorumluluk sahibi kamu kuruluşları veya özel taraflı kuruluşlar olarak tanımlanıyor. İnceleme kuruluşları; belirli kriterler çerçevesinde, değerlendirme; imalatçılara uygunluk belgesi verilmesi için öneride bulunma ve imalatçının kalite kontrol işlemleri ile ilgili gerekli denetimleri

(13) Avrupa Komisyonu, İşletme ve Sanayi genel Müdürlüğü, "Yapı Malzemeleri Direktifi Kapsamındaki Uygunluk Teyit Sistemleri ve Onaylı Kuruluşların Rol ve Görevlerine İlişkin Rehber Doküman (Guidance Paper K)", Aralık 2004



yapma; sahada, fabrikada veya başka bir yerde malzemeleri seçme ve değerlendirme gibi işlevleri yerine getirebilecek organizasyon, personel, yeterlilik ve mesleki disipline sahip tarafsız kuruluşlar olarak tanımlanıyor. Test laboratuvarları ise, malzeme veya ürünlerin performans ve özelliklerini ölçme, inceleme, test etme, kalibre etme veya başka herhangi bir şekilde tespit etme gibi işlevleri yerine getiren kuruluşlar olarak tanımlanıyor. Ancak, belirli durumlarda, bu üç kuruluşa atfedilen işlevlerin tümü, bu kuruluşlardan yalnızca biri tarafından veya farklı kuruluşlar tarafından da gerçekleştirilebilir.

YMD uyarınca, bu kuruluşların aşağıdaki asgari koşulları karşılaması gerekiyor:

- Gereklî personel, imkân ve ekipmana sahip olma,
- Personelin teknik açıdan yeterli ve mesleki disiplin sahibi olması,
- İdari ve teknik personelin, Direktif kapsamında yürütülen deney, raporlama, belgeleme ve gözetim işlemleri sırasında, yapı malzemeleri ile ilgili (doğrudan veya dolaylı) kişi, kuruluş ve çevreler karşısında tarafsız olması,
- Personelin mesleki sırları saklaması,
- Hukukî sorumluluk sigortası yaptırılması (ulusal mevzuatta öngörülmemesi halinde).

[89/106/EEC sayılı, üye devletlerin yapı malzemeleri ile ilgili yasa, düzenleme ve idari hükümlerinin yakınlaştırılmasına ilişkin Direktif](#)

24. TÜRKİYE, AB'NİN YAPI MALZEMELERİ DİREKTİFİ İLE NE KADAR UYUMLU?

YMD'nin Türk mevzuatındaki karşılığı, Haziran 2004'te yürürlüğe giren Yapı Malzemeleri Yönetmeliği. Zorunlu uygulaması, onaylanmış kuruluşların görevlendirilmesi-ne ilişkin anlaşmazlıklar nedeniyle Ocak 2007'ye kadar

geciken Yönetmelik, Direktif'te yer alan temel yükümlülükler ve bunların karşılanması için öngörülen teknik spesifikasyon uygulamalarını Türk mevzuatına aktarıyor. Bu bağlamda, Avrupa Standardizasyon Kurumları tarafından geliştirilen uyumlaştırılmış standartlar, Resmi Gazete'de yayımlanan TSE standartları aracılığı ile, Türkiye'deki standardizasyon sistemine dahil ediliyor. Bugüne kadar, AB'nin Yapı Malzemeleri Direktifi doğrultusunda, Avrupa Standardizasyon Komitesi (CEN) tarafından yayımlanan 376 adet uyumlaştırılmış standarttan 356'sı, Türk Standardı haline getirilmiş bulunuyor.¹⁴ İlgili yapı malzemelerinin imalatçıları, TSE tarafından Türk standardı haline getirilen ve Resmi Gazete'de yayımlanan bu standartlara uymakla yükümlü.

Bunun yanı sıra, YMD'de olduğu gibi, uyumlaştırılmış standart veya kabul gören ulusal bir standardın bulunmaması gibi belirli koşullarda, Avrupa Teknik Onay süreci uygulanabiliyor. Düzenleme, AB'deki uygunluk teyit sistemini de Türk mevzuatına aktarıyor. Buna göre, belirli bir malzeme veya malzeme grubu için hangi uygunluk teyit prosedürünün uygulanacağı (yalnızca "fabrika üretim kontrolü" veya buna ek olarak, onaylanmış bir kuruluşun değerlendirme ve gözetimi), YMD uyarınca nasıl Avrupa Komisyonu tarafından belirleniyorsa, Türkiye'de de, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından tebliğ olarak yayımlanıyor. Uygunluk teyit sistemlerine ilişkin ayrıntılar, YMD'de olduğu gibi, Yönetmeliğin 3 numaralı ekinde detaylı olarak tanımlanıyor. Yönetmelik'te öngörülen uygulama, aynı zamanda, ilgili kuruluşların görevlendirilmesi, uygunluk teyit sistemleri ve teknik standartların yayınlanması gibi çeşitli konularda yayımlanan Tebliğler ile de destekleniyor.

Türkiye, YMD'yi ilgilendiren kararların alındığı Avrupa Daimi Yapı Komitesi (SCC) toplantıları, bu toplantılara yönelik hazırlık grubu toplantıları ve AB üyesi ülkelerin İdari İşbirliği Grubu

(14) Kaynak: T.C. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürlüğü, Yapı Malzemesi ve Yapı Denetimi Daire Başkanlığı, II Müdürlükleri Toplantı Sunumu, 20-22 Şubat 2010

(AdCo) toplantılarına da düzenli olarak katılım sağlıyor. Ayrıca, Türkiye’de, Avrupa’daki Daimi Yapı Komitesi’nin muadili olarak faaliyet gösteren özel bir komite de (Yapı Malzemeleri Teknik Komitesi - YAMTEK) bulunuyor. Söz konusu Komite, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı’nın yanı sıra, sektörü temsil eden İnşaat Malzemeleri Sanayicileri Derneği (İMSAD), Onaylanmış Kuruluşları temsilen TSE-Belgelendirme Dairesi, TSE-Standart Hazırlama Dairesi ve Onay Kuruluşları temsilcisinden oluşuyor.

Türk mevzuatı, YMD’nin yapı malzemelerinde kullanılan “CE İşareti”ne ilişkin hükümleri ile uyumlu. Bununla birlikte, Haziran 2009’da yürürlüğe giren “Yapı Malzemelerinin Tâbi Olacağı Kriterler Hakkında Yönetmelik”, uyumlaştırılmış standartlara ve Avrupa Teknik Onaylarına tâbi olmayan yapı malzemelerinin, ulusal spesifikasyonlara uyumun göstergesi olan “G işareti” kullanımına tâbi tutulmasını öngörüyor. Söz konusu Yönetmelik uyarınca, 1 Temmuz 2010’dan bu yana, seramik ve çini karolar ya da ahşap kapı kanatları gibi “düzenlenmemiş alan”a giren tüm yapı malzemelerinin, Türkiye’ye girebilmeleri için, G işareti taşımaları gerekiyor. Avrupa Komisyonu’nun 2009 yılı İlerleme Raporu’nda, Yönetmeliğin, AB’den gelen malzemeleri de aynı yükümlülüğe tâbi tuttuğu ve bu uygulamanın Gümrük Birliği hükümlerine aykırı olduğu ifade ediliyor.

II.4. TASLAK YAPI MALZEMELERİ TÜZÜĞÜ

25. YAPI MALZEMELERİNE İLİŞKİN AB MEVZUATI NEDEN YENİLENİYOR?

AB, ekonomik büyümeye ve istihdama sağladığı katkı nedeniyle, yapı malzemeleri sektörünün rekabet gücünün muhafaza edilmesi ve geliştirilmesine büyük önem veriyor. Bunun için gerekli koşulları sağlamanın yolu ise, öncelikle, sektörü düzenleyen yasal çerçeveden geçiyor. Bu nedenle AB, halihazırda, 1989’dan beri yürürlükte olan

Yapı Malzemeleri Direktifi’nin yerini alacak yeni bir Tüzük taslağı üzerinde çalışıyor. Avrupa Komisyonu tarafından Mayıs 2008’de sunulan taslak, başta KOBİ’ler olmak üzere, sektörde faaliyet gösteren işletmeler üzerindeki idari yükü hafifleterek uygulamanın kolaylaştırılmasını, mevcut düzenlemedeki kavram, prosedür ve yükümlülüklerle açıklık getirilmesini, sistemin güvenilirliğinin artırılmasını ve yapı malzemelerinin Tek Pazar içinde serbest dolaşımı önündeki son engellerin de ortadan kaldırılmasını hedefliyor.

COM(2008)311 sayılı, Yapı Malzemelerinin Pazarlanmasına İlişkin Uyumlaştırılmış Koşulları Ortaya Koyan Tüzük Teklifi

26. UYGULAMA DEĞİŞİYOR MU?

Tüzük taslağı, YMD’ye kıyasla kökten bir değişiklik getiriyor. Ancak, düzenlemenin kapsamı ve bazı temel kavramlar açıklığa kavuşturuluyor. Ayrıca, CE işaretine ilişkin uygulama da birtakım önlemlerle basitleştiriliyor. Örneğin, yapı malzemelerinde kullanılan CE işaretinin ne ifade ettiği, uyumlaştırılan teknik spesifikasyonların rolü ve anlamı daha net bir şekilde tanımlanıyor. Buna göre, teknik spesifikasyonların, ürünlerin performansının değerlendirilmesi ve doğrulanmasında kullanılacak en uygun test ve hesaplama yöntemlerini ortaya koyması gerekiyor. Dolayısıyla, yapı malzemelerinde kullanılan CE işareti de, ürünlerin performansı hakkında sunulan bilginin, Tüzüğün ilgili hükümleri ile uyumlu bir şekilde elde edildiğini gösteriyor. YMD kapsamındaki mevcut CE işareti uygulaması da, bu yaklaşımla büyük ölçüde örtüşüyor¹⁵. Ancak, yeni Tüzük taslağının “performans beyanı ve CE işareti”ne ilişkin hükümleri, sistemi daha ayrıntılı bir şekilde tanımlıyor.

COM(2008)311 sayılı, Yapı Malzemelerinin Pazarlanmasına İlişkin Uyumlaştırılmış Koşulları Ortaya Koyan Tüzük Teklifi

(15) Bkz. “II.3. Yapı Malzemelerinde CE İşareti” başlıklı bölüm



27. YENİ UYGULAMA NE GİBİ KOLAYLIKLAR GETİRECEK?

Yeni düzenleme, 2 numaralı uygunluk teyit sisteminin (Bkz. Tablo-3) uygulamadan kaldırılmasını öngörüyor. Ayrıca, piyasada ve inşaat sahasında denetim testleri yapma yükümlülüğü kaldırılarak, "sistem 1+" olarak adlandırılan uygunluk teyit prosedürü de kolaylaştırılıyor. YMD kapsamındaki en külfetli uygunluk teyit prosedürü olan bu sistem, ürün piyasaya sürülmeden önce üretim tesisinde yapılan testlere ek olarak, piyasaya sürülmüş olan veya inşaat sahasındaki ürünlerin de bir dizi testten geçirilmesini gerektiriyor. Yeni Tüzüğün yürürlüğe girmesi ile birlikte, bu ek testlerin yapılma zorunluluğu kaldırılıyor. Düzenlemede öngörülen diğer bir yenilik ise, performans testlerinin, imalatçının üretim tesisinde yapılmasına imkân tanıyan **"tanık testleri"** (*witness tests*) uygulaması. Bu uygulama sayesinde, numunelerin onaylanmış kuruluşun laboratuvarına transfer edilmesine de gerek kalmıyor.

Tüzük teklifi, işletmelerin test maliyetlerini azaltmaya yönelik önlemler de içeriyor. Örneğin, belirli koşullar altında, ürünlerin performans beyanı, tip test ve hesaplamalarına gerek duyulmadan, tek bir belge ile gerçekleştirilebiliyor. **Spesifik Teknik Belgeleme** (*STD-Specific Technical Documentation*) olarak adlandırılan bu belgenin, piyasa gözetim otoriteleri için fabrikada hazır bulundurulması gerekiyor. STD sistemi aşağıdaki uygulamalara olanak tanıyor:

- Uyumlaştırılmış teknik spesifikasyonlar veya Komisyon kararlarında tanımlanan bazı koşullar çerçevesinde, ürünlerin, test yapılmaksızın belirli kullanımlar için uygun oldukları ya da belirli performans gereklerini karşıladıkları kabul ediliyor.
- İmalatçılar, başka bir imalatçı tarafından üretilen ve daha önce test edilen ürün tipleri ile aynı özellikleri paylaşan ürünleri için, mevcut test sonuçlarını kullanabiliyor.

- Piyasaya sürdüğü yapı malzemesi, "kit" veya "sistem"¹⁶ niteliğinde olan imalatçılar, ilgili malzemenin tedarikçileri tarafından gerçekleştirilen test sonuçlarını, tedarikçilerin izin ve talimatları kapsamında kullanabiliyor; ürünün performans özelliklerinin değişmemiş olması kaydıyla, üretim sürecinin üst aşamalarında (üretim döngü) yapılan testlerin, alt aşamalarda (satışa döngü) yeniden tekrarlanmasına gerek kalmıyor.

Bunun yanı sıra, yeni düzenleme, teknik spesifikasyonları kaleme alan yetkililerden, hazırladıkları standartlarda, mümkün olduğunca testlerden daha az maliyetli değerlendirme yöntemlerine (betimlemeye dayalı metodlar vb.) yer vermelerini talep ediyor.

Teklif uyarınca, çalışan sayısı 10'dan az olan ve yıllık cirosu 2 milyon Euro'yu geçmeyen işletmeler (**mikro-işletmeler**), piyasaya sürdükleri ürünlerin sağlık açısından ciddi kaygılar uyandırmaması şartı ile, STD uygulamasından faydalanabiliyor. Teklif, bazı spesifik ürün gruplarında da STD prosedürünün kullanılmasını öngörüyor. Buna göre, özel bir sipariş yanıt vermek amacıyla, endüstriyel olmayan üretim yöntemleri ile tasarlanıp imal edilen **münferit yapı malzemelerinin** performans beyanı için, STD yöntemi yeterli sayılıyor.

COM(2008)311 sayılı, Yapı Malzemelerinin Pazarlanmasına İlişkin Uyumlaştırılmış Koşulları Ortaya Koyan Tüzük Teklifi

28. AVRUPA TEKNİK ONAY SÜRECİ DEĞİŞECEK Mİ?

Yapı malzemelerine ilişkin teknik spesifikasyon türlerinden biri olan Avrupa Teknik Onayları (ETA), YMD'nin en karmaşık, maliyetli ve yeterince şeffaf olmayan uygulamalarından biri olarak değerlendiriliyor. Bu nedenle, hazırlanan yeni düzenleme teklifi, ETA prosedürüne ilişkin bazı yenilikler getiriyor. Öncelikle, ETA, CE işaretine giden yolda, uyumlaştırılmış standart kullanımına alternatif bir seçenek olarak muhafaza edili-

(16) Tek başına basit anlamıyla ürün olmayan, birden fazla ürünün bir araya gelmesi ile oluşan, tek bir bütün olarak piyasaya sürülebilen ve içerdiği farklı ürünlerin CE işaretlerinin yanı sıra, kendisi de aynı bir bütün olarak CE işareti taşıyan çok bileşenli ürünler "kit" olarak adlandırılıyor. "Sistem" ise, bu kitleri oluşturan bir dizi bileşen veya yapı içinde bir araya getirilen ürün ya da kitler bütünü olarak tanımlanıyor.

yor. Hatta, söz konusu ürün için uyumlaştırılmış bir standart bulunsa dahi, ETA uygulamasına başvurulabiliyor. Teknik değerlendirme kuruluşları ise, daha sıkı kriterlere tâbi tutuyor. Bunların başında; risk analizi, teknik kriter ve değerlendirme yöntemlerinin belirlenmesi, fabrika üretim kontrolünün tanımlanması, ürün değerlendirmesi ve genel yönetim kapasitesine ilişkin sektörel yeterlilik kriterleri geliyor.

YMD kapsamındaki mevcut uygulamaya göre, ETA iki farklı şekilde verilebiliyor: Hazırlanan Avrupa Teknik Onayı Ortak Esasları (ETAG) doğrultusunda veya ETAG hazırlanmaksızın, ulusal onay kuruluşlarınca benimsenen Ortak Mutabakat (CUAP) çerçevesinde. Teklif, bu iki prosedürü de, EOTA tarafından benimsenecek tek bir **Avrupa Değerlendirme Belgesi** (EAD-European Assessment Document) altında birleştiriyor.

Teklif, EAD'nin hazırlanması konusunda imalatçılara ciddi sorumluluklar yüklüyor. Ürünün hangi özelliklerinin ele alınması gerektiğine imalatçılar karar veriyor. Ayrıca imalatçılar, onay kuruluşu ile aralarındaki sözleşmeyi, ancak belirli konuların netleşmesinin ardından imzalıyor. Bu konuların başında, hazırlanan EDA ile ilgili iş programı, zamanlama ve maliyetler geliyor. Mevcut uygulama kapsamındaki CUAP'lar 14,5 ayda, ETAG'lar ise en az 2 yılda hazırlanırken, düzenleme teklifinde öngörülen EAD'ların 4,5 ayda hazırlanması hedefleniyor.

[COM\(2008\)311 sayılı, Yapı Malzemelerinin Pazarlanmasına İlişkin Uyumlaştırılmış Koşulları Ortaya Koyan Tüzük Teklifi](#)

29. YAPI İŞLERİNE YÖNELİK TEMEL YÜKÜMLÜLÜKLERDE FARK VAR MI?

YMD'de yapı işleri için öngörülen ve 6 başlık altında sınıflandırılan temel yükümlülükler, bazı küçük değişiklikler dışında, teklifte de aynen muhafaza ediliyor. Bunun yanı sıra, teklif, listeye yeni bir yükümlülük maddesi daha ekliyor. "Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Kullanımı" başlığı altında açıklanan

bu yükümlülük; yıkım işlemlerinin ardından yapı işleri, malzemeler ve parçalarının geri dönüştürülmesi, yapı işlerinin sürdürülebilir bir şekilde yürütülmesi ve yapı işlerinde, çevre ile uyumlu malzemeler kullanılmasını gerektiriyor.

[COM\(2008\)311 sayılı, Yapı Malzemelerinin Pazarlanmasına İlişkin Uyumlaştırılmış Koşulları Ortaya Koyan Tüzük Teklifi](#)

30. YMD NEDEN YENİ BİR DİREKTİF DEĞİL DE, TÜZÜKLE DEĞİŞTİRİLİYOR?

AB genellikle, mevcut bir düzenlemeyi yenisi ile değiştirirken, eskisi ile aynı yasal aracı kullanıyor. Ancak YMD'nin, yeni bir direktif yerine bir tüzük ile değiştirilmesi planlanıyor. AB'nin bu tercihinin ardında yatan nedenlerin başında, YMD kapsamındaki mevcut uygulamanın, üye devletler arasında gerek zamanlama gerek içerik açısından ciddi farklılıklar yaratmış olması geliyor.

YMD'nin yerini alacak yeni Tüzüğün, öncelikle zamanlama sorununu çözmesi bekleniyor. Çünkü tüzükler, üye devletlerin iç hukukuna aktarım gerektirmeksizin, yürürlüğe girer girmez, tüm AB ülkelerinde doğrudan geçerlilik kazanıyor. Karşılanması gereken asgari standart ve hedefleri ortaya koyan direktiflerin ise, üye devletler tarafından iç hukuka aktarılması gerekiyor. Mevzuata aktarım ve uygulama yöntemlerini üye devletlerin tercihine bırakan direktifler, bu açıdan üye ülkelere belirli esneklikler tanıyor. Tüzükler ise, yorum farklılıklarına izin vermeyen ve tüm AB ülkelerinde aynen uygulanması gereken hukuki araçlar olma özelliği taşıyor.

Ayrıca, Tüzüğün, YMD'nin uygulanaşına ilişkin bazı sorunları da ortadan kaldırması bekleniyor. Örneğin, YMD'nin içeriği konusundaki yorum farklılıkları nedeniyle, yapı malzemelerine yönelik CE işareti, üye devletlerin neredeyse tümünde zorunlu iken, 4'ünde gönüllü bir uygulama olarak değerlendiriliyor. Yapı malzemeleri iç pazarının işleyişini olumsuz



yönde etkileyen bu tür farklılıklar, büyük ölçüde YMD'nin, üye devletlere tanıdığı hareket alanından kaynaklanıyor.

II.5. YAPI MALZEMELERİNE İLİŞKİN FİKRİ VE SİNAİ MÜLKİYET HAKLARI

31. YAPI MALZEMELERİNE İLİŞKİN SİNAİ MÜLKİYET HAKLARI NASIL DÜZENLENİYOR?

Yenilikçi ürün ve uygulamaların işletmeler açısından rekabet avantajına dönüşmesini sağlayan sınaî mülkiyet hakları, yapı malzemeleri sektörü için büyük önem taşıyor. Sektörün AR-GE ve yenilikçilik konusunda teşvik edilebilmesi için, başta özel tasarım ve buluşlar olmak üzere, yenilikçi girişimlerle elde edilen kazanımların yasal güvence altına alınması gerekiyor. Ancak, bunun için getirilen ulusal düzenlemelerin, tasarım ya da buluş sahibine tanınan haklar, bu hakların sınırları, geçerlilik süresi ve ihlallere yönelik yaptırımlar gibi konularda farklılık göstermesi, Tek Pazar'ın işleyişi ve rekabet koşullarını olumsuz yönde etkiliyor. Bu nedenle AB, sınaî mülkiyet haklarına ilişkin ulusal düzenlemeleri mümkün olduğunca uyumlaştırmayı hedefliyor. AB'nin bu alandaki diğer bir hedefi ise, sınaî mülkiyet haklarına ilişkin uygulama prosedürlerini olabildiğince kolaylaştırmak ve tek bir başvuru ile, tüm AB ülkelerinde, aynı şartlar altında koruma sağlayan sistemler geliştirmek.

32. YAPI MALZEMELERİNİN TASARIMI NASIL KORUNUYOR?

Tasarımlara ilişkin sınaî mülkiyet haklarının korunması, AB düzeyinde uyumlaştırmanın oldukça gelişmiş olduğu bir alan. Buna göre, tasarımlar için sağlanan korumanın, 25 yılı aşmayacak şekilde, bir veya birden fazla 5 yıllık dönemler için geçerli olması gerekiyor. Korumanın geçerli olduğu süre içerisinde, tasarım sahibine, geliştirdiği tasarımı kullanma ve üçüncü kişilerin kullanmasını engelleme hakkı tanınıyor. Yapı malzemeleri sektörü açısından değerlendirildiğinde, tüm malzemelerin tasarım korumasından yararlanamayacağının

altını çizmek gerekiyor. Tasarımların yasal güvence altına alınabilmesi için, ilgili ürünün kullanımı sırasında, görünür olmaları gerekiyor. Dolayısıyla, yapı işlerine, kullanım sırasında görünmeyecek şekilde entegre edilen malzemeler kapsam dışı kalıyor.

AB'nin 2002 yılında tesis ettiği "Topluluk Tasarım Sistemi" sayesinde, tasarımların, tek bir başvuru ile, tüm AB ülkelerinde aynı şartlar altında korunması da mümkün. Söz konusu sistem, "tescilsiz" ya da "tescilli" olmak üzere iki tür koruma sağlıyor. "Tescilsiz Topluluk Tasarımı", hak sahibini, 3 yıllık bir süre için, sistematik taklit uygulamalarına karşı koruyor. "Tescilli Topluluk Tasarımı" ise, 5 ila 25 yıl arasında değişen bir süreyle, hak sahibini, hem sistematik taklitler hem de bağımsız bir şekilde benzer bir tasarım geliştirilmesine karşı koruyor. Dolayısıyla, tescilli koruma, daha resmi ve kapsamlı bir yasal güvence sağlıyor. Tescilli Topluluk korumasından yararlanmak isteyen tasarımların, "İç Pazar Harmonizasyon Ofisi"ne kaydettirilmesi gerekiyor.

[6/2002/EC sayılı, Topluluk tasarımları Tüzüğü; 98/71/EC sayılı, tasarımlara yönelik yasal koruma Direktifi](#)

33. YAPI MALZEMELERİNE İLİŞKİN BULUŞLAR NASIL KORUNUYOR?

Yapı malzemelerine ilişkin buluşların korunmasında, patent uygulamaları devreye giriyor. Söz konusu buluş, nihai bir ürünün kendisi olabileceği gibi, ürün üzerinde kullanılan kimyasal bir bileşim, ya da ürünün imalatında kullanılan bir makine veya yenilikçi bir üretim süreci de olabiliyor. Önemli olan, geliştirilen ürün ya da uygulamanın, sınaî anlamda bir değer yaratıyor olması. Avrupa Yapı Ekipmanları Komitesi (CECE), Avrupalı birçok işletme tarafından, başta çevre-dostu uygulamalar olmak üzere, büyük yatırımlar sonucu geliştirilen yenilikçi yöntemlerin taklit edilmesinin, rekabeti bozucu bir ortam yarattığına dikkat çekiyor. Bu gibi ihlallerin önüne geçebil-



mek için, patent sistemlerinin, mümkün olduğunca uyumlaştırılmış ve etkin bir yasal çerçeveye kavuşturulması gerekiyor.

Bugün, yapı malzemeleri sektöründe gerçekleştirilen buluşlar, ulusal patentlerle korunabildiği gibi, Avrupa patentleri ile de korunabiliyor. Ulusal patent başvuruları, her ülkenin kendi yetkili otoritelerince değerlendiriliyor. Bu otoritelerce verilen patentler, yalnızca ilgili ülkenin sınırları içerisinde geçerli oluyor. Avrupa patenti başvuruları ise, 1973 yılında Avrupa Patent Sözleşmesi (EPC) ile tesis edilen ve aralarında Türkiye'nin de yer aldığı AB dışı ülkelerin de dahil olduğu, 37 ülkeden oluşan Avrupa Patent Ofisi (EPO) tarafından değerlendiriliyor. Avrupa patentleri, Topluluk Tasarım Sistemi'nde olduğu gibi, otomatik olarak tüm AB ülkelerinde aynı koşullarda geçerli olan bir koruma sağlamıyor. Avrupa patenti için başvuruda bulunan patent sahibinin, koruma talep ettiği ülkeleri belirlemesi ve patentini bu ülkelerin tümünde onaylatması gerekiyor. Bu durum, birden fazla ulusal patent ofisine ödeme yapılmasını ve söz konusu ülkelerin dillerinde tercüme yapılmasını gerektirdiğinden, EPC'nin, AB ülkeleri için geçerli ortak bir patent sistemi değil, birden fazla Avrupa ülkesinde patent almayı kolaylaştıran uluslararası bir sözleşme olduğunun altını çizmek gerekiyor.

Bununla birlikte, AB üyeleri için geçerli olacak ortak bir patent sistemi oluşturulması, AB'nin öncelikli gündem maddeleri arasında. Avrupa Komisyonu'nun bu amaçla 2000 yılında hazırladığı Tüzük teklifi, başta çeviri prosedürlerine ilişkin anlaşmazlıklar olmak üzere, bazı teknik sorunlar nedeniyle bugün hala kabul edilmiş değil. Ancak Komisyon, 1 Temmuz 2010'da, çeviri konusundaki sorunların çözümü için yeni bir teklifte bulundu. Avrupa Parlamentosu ve Konsey tarafından da onaylanması gereken teklifin, kısa süre içerisinde kabul edilerek yürürlüğe girmesi bekleniyor.

[COM\(2000\)412 sayılı, Topluluk Patenti'ne ilişkin Tüzük teklifi](#)

34. TÜRKİYE, TASARIM VE BULUŞLARIN KORUNMASINDA AB İLE NE KADAR UYUMLU?

Türkiye'de **tasarım koruması**, halihazırda, "Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" ile düzenleniyor. Kararname, korumanın kapsamı, süresi ve tasarım sahibine tanınan haklar gibi temel konularda, ilgili AB düzenlemesi ile uyumlu. Ancak, başta hukuki başvuru yolları ve yaptırımlar olmak üzere, ilgili mevzuatın her anlamda AB ile uyumlaştırılması amacıyla, konunun yeni bir yasa ile düzenlenmesi planlanıyor. Bu amaçla hazırlanan ve Şubat 2009'da TBMM Başkanlığı'na sunulan kanun tasarısı, henüz yasalama aşamada değil. Tasarının kabul edilmesi ile birlikte, uygulamada karşılaşılan sorunların da giderilmesi bekleniyor. Bunun yanı sıra, Türkiye, AB'nin "Topluluk Tasarım Sistemi"nden de faydalanabiliyor. Sistem sayesinde, Türk yapı malzemesi üreticileri, tek bir başvuru ile tasarımlarına AB düzeyinde yasal koruma sağlayabiliyor. Sistem, ikâmet yeri, iş yeri, sınıya da ticari işletmesi AB sınırları içinde olmayanlara da açık. Ancak, İç Pazar Harmonizasyon Ofisi'ne (OHIM) AB dışından yapılan başvuruların ileriki aşamalarında, özel vekillerin devreye girmesi gerekiyor. AB içinde ikâmet eden ya da işletmesi bulunanlar ise, aynı işlemleri vekile ihtiyaç duymaksızın yürütebiliyor.

Türkiye'de, **buluşların korunması** ise, "Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" ve ilgili uygulama yönetmeliği ile düzenleniyor. Kararname; patent verilebilecek buluşlarda olması gereken özellikleri, Kasım 2001'den beri Türkiye'nin de dahil olduğu Avrupa Patent Sözleşmesi'ne (EPC) uygun bir şekilde tanımlıyor. "Avrupa Patent Sözleşmesi'nin Türkiye'de Uygulama Şekli Gösteren Yönetmelik" uyarınca, Türkiye'deki buluş sahipleri de, buluşlarını, sözleşmeye taraf olan Avrupa ülkelerinde yasal güvence altına almak amacıyla, doğrudan veya temsilcileri aracılığı ile Avrupa Patent Ofisi'ne (EPO) başvurabiliyor. Başvuru dilekçesinde, buluşun ilgili alanda uzman bir kişi-



nin anlayabileceği açıklıkta tarif edilmesi, patent koruması talebinin netleştirilmesi, talebin dayandığı teknik resimlere yer verilmesi ve koruma talep edilen ülke veya ülkelerin belirtilmesi gerekiyor. Başvuru sahibinden, koruma talebinde bulunduğu her bir devlet için, ayrı bir ücret ödemesi talep ediliyor. Avrupa Komisyonu'nun, bu tür maliyetlerin önüne geçmek için hazırladığı "AB Patent Sistemi Tüzük Teklifi"nin kabul edilerek yürürlüğe girmesi halinde, Türkiye'nin de yeni sistemin avantajlarından nasıl faydalanabileceği netlik kazanacak.

Avrupa Komisyonu'nun 2009 yılı İlerleme Raporu, Türkiye'nin sınai mülkiyet hakları alanındaki AB müktesebatı ile uyumunun görece ileri düzeyde olduğunu belirtmekle birlikte, uygulamaya ilişkin sıkıntılarının devam ettiğine dikkat çekiyor.

II.6. YAPI MALZEMELERİ SEKTÖRÜNÜN ÇEVRESEL YÜKÜMLÜLÜKLERİ

35. ENTEGRE KİRLİLİĞİN ÖNLENMESİ VE KONTROLÜNDE İŞLETMELERİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ NELER?

Sanayiden kaynaklanan kirliliğin kaynağında kontrolünü amaçlayan Entegre Kirliliğin Önlenmesi ve Kontrolü (EKÖK) Direktifi, işletmelere çevre kirliliğini önleme konusunda ciddi sorumluluklar yüklüyor. EKÖK Direktifi'nde yer alan "entegre" kavramı, tesisin havaya, suya ve toprağa yönelik emisyonlarından atık oluşumuna, ham madde kullanımı ve enerji verimliliğinden gürültü ve kazaların önlenmesine ve risk yönetimine kadar, tesisin çevresel performansının tüm boyutlarını kapsıyor.

Direktif, demir ve çelik imalatı, metal üretimi ve işlemesi, mineral (çimento klinkeri, cam, seramik ürünleri imalatı vb.) ve kimya gibi yapı malzemeleri sanayiini ilgilendiren sektörleri içeriyor. Bunların bazılarında, tüm işletmeler değil, üretim kapasitesi ve randımanı belirli bir eşiğin üzerinde olan te-

sisler (örneğin, günde 75 tonun üzerinde üretim kapasitesine sahip seramik ürünleri imal eden işletmeler) düzenleme kapsamına giriyor.

Direktif uyarınca, söz konusu sektörlerde faaliyet gösteren ve yüksek oranda kirliliğe yol açma potansiyeline sahip işletmeler izne tabi tutuluyor. Bu izin, ancak bazı zorunlu çevresel şartlar karşılandığı takdirde alınabiliyor. Bu şartlar; mevcut en iyi teknikleri¹⁷ kullanarak kirlilik önleyici tüm önlemlerin alınması (mümkün olduğunca az atık üretilmesi, daha az tehlikeli madde kullanımı, üretilen maddelerin geri dönüştürülebilir ve geri kazanılabilir olması vb.); büyük ölçekli kirlilik yaratan faaliyetlerin engellenmesi; atıklarla ilgili işlemlerde asgari kirlilik yaratılması; enerjinin etkin kullanılması; kazaların önlenmesinin ve hasarların sınırlandırılmasının garanti edilmesi; faaliyetler sona erdikten sonra kullanılan alanın eski haline dönüştürülmesinden oluşuyor.

Bunun yanı sıra, verilen iznin, kirliletiç maddeler için emisyon limit değerleri; toprak, su ve havanın korunmasına ilişkin önlemler; atık yönetimi önlemleri; istisnai durumlarda (sızıntı vb.) alınacak önlemler gibi şartları içermesi gerekiyor. Emisyon ticareti sistemi kapsamında olan işletmeler ise, izinde emisyon limit değerlerini barındırma şartına tabi tutulmuyor.

Üye ülkelerin yetkili otoritelerine yapılan izin başvurularının bazı bilgileri içermesi gerekiyor: işletmenin tanımı, faaliyetleri ve faaliyetlerin gerçekleşeceği tesis alanının koşulları; kullanılacak ya da üretilecek madde ve materyaller ile enerji miktarı; tesisin emisyon kaynakları ve öngörülen emisyon miktarları; emisyonların azaltılması ya da önlenmesine yönelik kullanılacak teknoloji ve diğer teknikler; atıkların önlenmesi ve geri kazanılması için alınacak önlemler; emisyonların izlenmesi için planlanan önlemler ve olası alternatif çözümler. İşletmeler, bu bilgiler ile birlikte, lisanslandırma prosedürü, izni veren otoritenin iletişim bilgileri ve lisanslandırma sürecine katılım

(17) Avrupa Komisyonu Ortak Araştırma Merkezi'ne (JRC) bağlı Avrupa EKÖK Bürosu'nun hazırladığı referans belgeler, düzenleme kapsamındaki her sektör için mevcut en iyi teknikleri belirliyor: <http://eippcb.jrc.es/reference/>

konusunda kamuoyunu bilgilendirmekle yükümlü. Ayrıca, sınır ötesi etki yaratma potansiyeline sahip sanayi faaliyetlerinde, komşu üye devletlerin de bilgilendirilmesi gerekiyor.

İşletmeler izin alarak yürüttükleri faaliyetlerde yetkili otoriteye bilgi vermeden değişiklik yapamıyor. Yapılacak önemli değişiklikler için yeniden izin alınması gerekiyor. Yetkili otoriteler, düzenli olarak izinleri gözden geçiriyor ve gerekirse izin koşullarını değiştirebiliyor.

EKÖK Direktifi kapsamına giren faaliyetleri gerçekleştiren sanayi tesisleri, söz konusu faaliyetlerin belirlenen limitlerin üzerinde emisyon ve kirlenici açığa çıkmasına neden olması halinde, bu konudaki bilgileri her yıl ulusal yetkili otoriteye iletmekle yükümlü. Üye devletler tarafından Komisyon'a iletilen bu bilgiler, elektronik bir veritabanında¹⁸ toplanıyor. Veritabanı, AB çapında sanayiden kaynaklanan kirliliğe ilişkin bilgilere tüm ilgili tarafların kolaylıkla ulaşabilmesini sağlıyor.

[2008/1/EC sayılı, Entegre kirliliğin önlenmesi ve kontrolüne ilişkin Direktif](#); [166/2006/EC sayılı, Avrupa Kirlenici Salım ve Taşınım Kayıt Sistemi'nin oluşturulmasına ilişkin Tüzük](#)

36. TÜRKİYE ENTEGRE KİRLİLİĞİN ÖNLENMESİ VE KONTROLÜNE İLİŞKİN DÜZENLEMELERE NE KADAR UYUMLU?

Türkiye EKÖK Direktifi'ne henüz uyum sağlamış değil. Ancak, uyum çalışmalarında belli bir aşama kaydedilmiş durumda. 96/61/EC sayılı eski EKÖK Direktifi'ne uyum çalışmaları çerçevesinde, 2003-2004 döneminde Hollanda hükümeti desteği ile yürütülen "Entegre Kirlilik Önleme ve Kontrol Direktifi'nin İç Mevzuata Kazandırılmasında İnsan Kaynakları Açısından Kapasite Artırımı" Projesi kapsamında, Türkiye'de EKÖK uygulamaları ve çevresel izinler için gerekli yasal ve kurumsal çerçevenin belirlenmesine yönelik bir çalışma yapıldı ve EKÖK Stratejisi'nin oluşturulması için start verildi. 96/61/

EC sayılı Direktifi iptal ederek 2008 yılında yürürlüğe giren yeni EKÖK Direktifi'ne uygun bir yapının oluşturulması için, yürütülen uyum çalışmaları gözden geçirilerek, "Entegre Kirlilik Önleme ve Kontrol Direktifi'nin Türkiye'de Uygulanması Projesi" hazırlandı. Yine Hollanda Hükümeti finansmanı ile yürütülen proje, halen devam ediyor. Proje kapsamında, Türkiye EKÖK Uygulama Stratejisi oluşturulması, 2007-2012 yılları için bir eylem planı geliştirilmesi ve taslak Entegre Kirlilik Önleme ve Kontrol (Entegre Çevre İzni) Yönetmeliği'nin hazırlanması öngörülmüyor. 2008 yılında yayınlanan AB Müktesebatının Üstlenilmesine ilişkin Ulusal Program'da Yönetmelik'in uyum ve uygulama takvimlerinin, proje sonuçları çerçevesinde belirlenmesi öngörülmüyor.

37. EMİSYON TİCARET SİSTEMİ SEKTÖRÜ NASIL ETKİLİYOR?

2020 yılına kadar sera gazı emisyonlarını 1990 seviyelerinin minimum %20 altına indirerek iklim değişikliği ile mücadele etmeyi hedefleyen AB, Kyoto Protokolü hedeflerine ulaşabilmek amacıyla, 2005 yılından beri Emisyon Ticareti Planı (ETS) adlı bir sistem uyguluyor. Dünyada sera gazı salımı için oluşturulan ilk emisyon kotası ticareti sistemi olan ETS, enerji-yoğun sektörlerde faaliyet gösteren ve AB'nin toplam karbondioksit emisyonunun yaklaşık %50'sine neden olan, 12 bin kadar işletmenin sera gazı emisyonlarına sınırlamalar getiriyor. İnşaat sektörünü de yakından ilgilendiren ETS, demir, çelik, çimento, cam, kireç, tuğla, seramik ve ahşap gibi yapı malzemelerini kapsarken, alüminyum ve diğer metal sanayileri ise enerji üreticisinden çok tüketici olmaları sebebiyle sisteme dahil edilmiyor.

ETS kapsamında, işletmeler, emisyon salımları için yetkili otoritelerden izin almak ve üye devletler tarafından belirlenen emisyon limitlerini aşmamakla yükümlü. Söz konusu izni

(18) Avrupa Kirlenici Salım ve Taşınım Kayıt Sistemi (E-PRTR): <http://prtr.ec.europa.eu/>



alabilmek için işletmelerin, yetkili otoriteleri, emisyonlarını izleme ve raporlama kapasitesine sahip oldukları konusunda ikna etmeleri gerekiyor. En az 5 yılda bir gözden geçirilen izinler, işletmenin faaliyetleri ve emisyonları, izleme yöntemi ve sıklığı, emisyonları raporlama yükümlülükleri vb. konulara ilişkin detayları içeriyor. Üye devletlerin izin vererek kayıt altına aldıkları işletmeler, AB düzeyinde tek bir elektronik kayıt sistemi altında toplanıyor ve gerçekleşen işlemler bu sistem üzerinden denetleniyor.¹⁹

Üye devletlerin ulusal planlar hazırlayarak işletmelere tahsis ettikleri izinlerin %90'ının 2008-2012 döneminde ücretsiz olarak verilmesi gerekiyor. Geri kalan izinler ise açık artırma ile satılıyor. Belirlenen limitlerden daha az emisyon gerçekleştiren işletmeler, emisyon kotalarını daha fazla emisyon üreten işletmelere satabiliyorlar. Emisyon kotalarını aşan işletmeler, daha az emisyon gerçekleştiren işletmelerin kotalarını satın almayı reddetmeleri halinde, ağır para cezaları ödüyorlar. 2008-2012 döneminde bu ceza, bir ton karbondioksit emisyonu için 100 Euro olarak belirlenmiş bulunuyor. İşletmelerin ceza ödememek için emisyonlarını azaltmaları ya da kotanın altında emisyon gerçekleştiren işletmelerden izin satın almaları gerekiyor.

2003/87/EC sayılı, Sera gazı emisyonu ticaretine izin veren bir sistem oluşturulmasına ilişkin Direktif

38. TÜRKİYE EMİSYON TİCARET SİSTEMİ'Nİ UYGULUYOR MU?

Türkiye, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi kapsamında EK-1²⁰ listesinde yer alması ve Kyoto Protokolü kapsamında EK-B²¹ listesinde yer almaması nedeniyle, halihazırda emisyon ticareti kapsamında yer almıyor. Türkiye'de emisyon ticareti sisteminin oluşturulabilmesi için, öncelikle sera gazı emisyonlarının izlenmesini, raporlanmasını, sistemde ticarete konu olacak unsurların tanımlanmasını sağlayacak

(19) AB emisyon ticareti kayıt sistemi <http://ec.europa.eu/environment/ets/>

(20) EK-1 listesinde bulunan taraf ülkelerin, Kyoto Protokolü kapsamında sera gazı azaltım hedefleri belirlemeleri gerekiyor. Kyoto Protokolü kabul edildiğinde Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne taraf olmayan Türkiye ise, bu kapsama girmiyor.

(21) EK-B listesi, sera gazı salım azaltım taahhüdünde bulunan Kyoto Protokolü'ne taraf ülkeleri ve bu ülkelerin hedeflerini içeriyor.

(22) Söz konusu faaliyetlerin emisyon azaltım önlemlerine ilişkin Komisyon'un hazırladığı rehberler:

http://circa.europa.eu/Public/irc/env/voc/library?l=/guidance_documents/final_versions&vm=detailed&sb=Title

teknik ve kurumsal altyapının tesis edilmesi gerekiyor. Sistemin uygulanması durumunda, sanayi üzerinde yaratacağı etkilerin ölçülebilmesini sağlamak üzere 1990-2008 dönemini kapsayan Sera Gazı Emisyon Envanteri ise hazırlanmış bulunuyor. Ayrıca, emisyon azaltımının sanayi üzerindeki etkilerinin belirlenmesine yönelik olarak Devlet Planlama Teşkilatı tarafından Ocak 2009'dan bu yana, "Sektörel Sera Gazı Azaltım Potansiyelleri ve Maliyetleri Projesi" yürütülüyor.

Türkiye'nin AB müktesebatına uyum taahhütlerini içeren 2008 yılı Ulusal Programı'nda ise, Emisyon Ticareti Direktifi'nin iç hukuka aktarımının 2011 sonrasında gerçekleştirilmesi öngörülmüyor.

39. ORGANİK ÇÖZÜCÜ EMİSYONU YARATAN İŞLETMELER HANGİ YÜKÜMLÜLÜKLERE TÂBİ?

Organik çözücülerden kaynaklanan uçucu organik bileşen (VOC) emisyonlarının çevre ve insan sağlığı üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkilerinin önlenmesini ya da azaltılmasını hedefleyen VOC Çözücü Emisyonları Direktifi, bu bileşenler için emisyon limitleri belirliyor ve organik çözücü kullanan işletmelere bazı yükümlülükler getiriyor. Düzenleme kapsamına giren ve organik çözücü kullanılan endüstriyel faaliyetler arasında, yapı malzemeleri sektörünü de ilgilendiren, ahşap yüzeylerin kaplanması; kaplama karışımları, vernik, yapıştırıcı imalatı; ahşap ve plastik laminasyonu gibi işlemler de yer alıyor.²²

Söz konusu faaliyetleri gerçekleştiren işletmeler, belirlenen emisyon limitlerine uymak ya da emisyon azaltım planının şartlarını yerine getirmekle yükümlü. Getirilen emisyon limitleri, tüketilen çözücü miktarlarının belirlenen limitlerin üzerinde olması halinde uygulanıyor. İşletmeler, ya atık gazlara getirilen limit değerler ile kaçak emisyon değerlerine ya da toplam emisyon limit değerlerine uymak zorundalar. Ayrıca, işletmelere, emisyon azaltım planı uygulayarak, emisyon limitlerine uyum ile aynı sonucu elde edecek şekilde, farklı yöntem-

ler kullanma (çözücü içermeyen ürünler kullanmak ve çözücü içermeyen üretim süreçlerine geçmek vb.) seçeneği tanınıyor.

İnsan sağlığına önemli ölçüde zarar verme potansiyeline sahip maddeler veya karışımlar (kanserojen, mutajen, ya da yeniden üretim açısından zehirli maddeler) içeren çözücülerin, mümkün olan en kısa sürede, daha az zararlı maddeler ile değiştirilmesi gerekiyor. Ayrıca, zararlı maddeler için daha sıkı emisyon limitleri uygulanıyor.

Düzenleme kapsamına giren faaliyetleri gerçekleştiren işletmelerin kayıt olmaları ya da izin almaları gerekiyor. Emisyon azaltma planı uygulamaya karar veren işletmeler, kayıt olmadan ya da izin almadan önce bu kararı yetkili otoritelere bildirmekle yükümlü. İşletmelerin, ayrıca, faaliyete başlarken ve sonlandırırken emisyonları asgari seviyede tutmak için gerekli tüm önlemleri almaları gerekiyor. Direktif'e uyduklarını kanıtlayan verileri ise yılda bir kez yetkili otoritelere sunmak zorundalar. Düzenlemenin getirdiği yükümlülüklerle uyulmaması ve insan sağlığı açısından tehlike oluşması durumunda, işletmenin faaliyetleri durdurulabiliyor.

VOC Çözücü Emisyonları Direktifi kapsamındaki bazı faaliyetler, EKÖK Direktifi kapsamına da girebiliyor. Bu durumda, VOC Çözücü Emisyonları Direktifi asgari yükümlülükler getiriyor ve işletmelerin esas olarak EKÖK Direktifi'ne uymaları gerekiyor. Direktif'in getirdiği kayıt olma ya da izin alma zorunluluğu, EKÖK kapsamına girmeyen ya da henüz EKÖK kapsamında izin almamış işletmeler için geçerli.

AB'de çeşitli endüstriyel faaliyetlerde kullanılan organik çözücülerden kaynaklanan VOC emisyonlarının yanı sıra, binalarda kullanılan bazı boya ve verniklerin (aerosollar hariç) içeriğindeki organik çözücülerin neden olduğu VOC emisyonları da sınırlamaya tâbi tutuluyor. Buna göre, söz konu-

su boya ve vernikler için azami VOC değerleri (litre başına gram) belirleniyor. Ancak bu limitlere uydukları taktirde piyasaya sürülebilen bu ürünlerin özel bir etiket taşımaları gerekiyor. Etiketle, ürünün düzenlemede belirtilen alt kategorisinin, g/l cinsinden belirlenen VOC üst limiti ile yine g/l cinsinden kullanıma hazır durumdaki azami VOC içeriğinin ibraz edilmesi gerekiyor. Söz konusu yükümlülüklerle uymayan işletmelere verilecek cezalar, üye devletler tarafından belirleniyor.

[1999/13/EC sayılı, Bazı faaliyetlerde ve tesislerde organik çözücü kullanılması sonucu oluşan uçucu organik bileşen emisyonlarının sınırlandırılmasına ilişkin Direktif; 2004/42/EC sayılı, Bazı boya ve verniklerde kullanılan organik çözücülerden kaynaklanan uçucu organik bileşen emisyonlarının sınırlandırılmasına ilişkin Direktif](#)

40. TÜRKİYE ORGANİK ÇÖZÜCÜ EMİSYONUNA İLİŞKİN DÜZENLEMELERE NE KADAR UYUMLU?

2009 tarihli Sanayi Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği, boya ve vernik üretimi dahil, organik çözücü kullanan tesislere kapasitelerine göre emisyon izni alma yükümlülüğü getiriyor. Endüstriyel tesislerden kaynaklanan emisyonlar için sınır değerler belirleyen yönetmelik, bununla birlikte, AB mevzuatına uygun uçucu organik bileşen emisyonları için limit değerler ve emisyon azaltma planı şartları içermiyor. Organik çözücü boyalar konusunda uygulanan standartlar da, henüz AB ile uyumlu değil. Bu alandaki uyum çalışmalarının sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için, bir envanter çalışması yapılması gerekiyor.

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı'nda her iki düzenlemeye uyum kapsamında hazırlanacak Uçucu Organik Bileşiklerden Kaynaklanan Kirliliğin Kontrolü Yönetmeliği'nin 2011 sonrasında onaylanarak yürürlüğe koyulması hedefleniyor. Yönetmelik'te VOC emisyon limit değerleri için kademeli geçiş süreleri belirlenmesi öngörüülüyor.

(23) AB çevre mevzuatının temel taşlarından biri olan "çevresel sorumluluk" kavramı, çevreyi kirletenin, yarattığı kirliliğin maliyetini üstlenmesi anlamına gelen "kirleten öder" ilkesini beraberinde getiriyor.



41. İŞLETMELER ATIK YÖNETİMİ KONUSUNDA NE GİBİ YÜKÜMLÜLÜKLERE TABİ?

AB'nin yapı malzemelerinden kaynaklanan atıkları da kapsayan Atık Çerçeve Direktifi, atık yönetiminin belirli bir "hiyerarşi" çerçevesinde gerçekleştirilmesi ilkesini getiriyor. Atık hiyerarşisi, atıkların öncelik sırasına göre tabi tutulmaları gereken işlemleri kapsıyor. Bunlar sırasıyla; atıkların önlenmesi, yeniden kullanım için hazırlanması, geri dönüştürülmesi, diğer geri kazanım işlemlerine tabi tutulması ve geri kazanılamaması halinde bertaraf edilmesinden oluşuyor. Üye devletler bu hiyerarşiyi güçlendirecek ek düzenlemeler getirebiliyor.

Atıklarının söz konusu işlemlere tabi tutacak işletmelerin ülkelerindeki yetkili otoritelerden izin almaları gerekiyor. İzinlerde, işlem görecektir atıkların miktarları ve türleri, uygulanacak her bir işleme ait yöntemler ile ilgili bölgeye ait teknik ve diğer gereklilikler, alınacak güvenlik önlemleri, izleme ve kontrol işlemleri gibi bilgilerin yer alması gerekiyor. Belirli bir süre için verilen izinler yenilenebiliyor. Öte yandan, üye devletler, tehlikeli olmayan atıklarını üretim tesisinde bertaraf eden ya da geri kazanım işlemi gerçekleştiren işletmeleri izin alma yükümlülüğünden muaf tutabiliyor. Bu durumda, söz konusu işletmelerin yetkili otorite tarafından kayıt altına alınmaları gerekiyor.

Düzenleme kapsamında, "kirleten öder"²³ ilkesi doğrultusunda, atık üreticisi işletme, atık yönetimi işlemlerini başka bir işletmeye yaptırsa dahi, tüm maliyetleri üstlenmekle yükümlü. Atık yönetimini kendileri gerçekleştiren işletmeler, yetkili otoriteler tarafından periyodik olarak denetleniyor.

Yapı malzemelerinden kaynaklanan tehlikeli atıkların çevreye ve insan sağlığına zarar vermeyecek şekilde muhafaza edilmesi ve değerlendirilmesi gerekiyor. Düzenleme, tehlikeli atıkların diğer her türlü atıkla karıştırılmasını yasaklıyor. Ancak, izin alan işletmeler ve mevcut en iyi tekniklere uygun

olarak yapılan karıştırma işlemleri, üye devletlerce bu yükümlülükten muaf tutulabiliyor.

[2008/98/EC sayılı, Atıklara ilişkin Direktif²⁴](#)

42. ATIKLARIN NASIL DEPOLANMASI GEREKİYOR?

Geri kazanılamayan atıkların tasfiyesi için başvurulacak bir yöntem olan atık depolamaya ilişkin AB Direktifi, atık depolama işleminin özellikle yüzeysel sular, yeraltı suları, toprak ve hava açısından çevresel olumsuz etkilerini asgari seviyeye indirmeyi amaçlıyor. Tehlikeli, tehlikesiz ve inert (önemli fiziksel, kimyasal ya da biyolojik dönüşüm geçirmeyen atık) atıkların yeraltında ayrı alanlarda depolanmasını gerektiren düzenleme, inert atıklar dışında, depolanacak atıkların, bertaraf öncesinde atık yönetimi işlemlerine (geri kazanım gibi) tabi tutulması şartını getiriyor ve belirlenen kriterleri karşılamayan atıkların depolanmasını yasaklıyor. Söz konusu kriterleri karşılamak için atık karışımlarının seyreltilmesi de kabul edilmiyor.

[1999/31/EC sayılı, Atıkların düzenli depolanmasına ilişkin Direktif](#)

43. TÜRKİYE ATIK YÖNETİMİ VE DEPOLANMASI KONUSUNDA AB İLE NE KADAR UYUMLU?

Türkiye, AB'nin Atık Çerçeve Direktifi'ne tam uyum sağlama-makla birlikte, 2008 yılında yayınlanan Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmelik ile bu alanda uyumda önemli ölçüde ilerleme kaydetmiş durumda. Türkiye'nin Katılım Süreci için AB Stratejisi Eylem Planı'nda, 2010-2011 döneminde, AB mevzuatına uygun olarak tehlikeli atıkların yönetiminde yeni Direktif'te belirtilen atık listesinin uygulanmasının sağlanması ve genel esaslara uyumun temin edilmesi amacıyla, Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmelik, Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliği ve Atık Yağların Kontrolü Yönetmeliği'nde değişiklik yapılması öngörülmüyor. Ayrıca, aynı dönemde, AB mevzuatındaki "Atık Yönetim Planı Hazırlanması-Metodolojik Kılavuzu"na uygun olarak, Ulusal Atık

(24) Direktif, 12 Aralık 2010 itibarıyla, 2006/12/EC sayılı, Atıklar hakkında Direktif ile 91/689/EEC sayılı, Tehlikeli atıklara ilişkin Direktif'i yürürlükten kaldırıyor.



Yönetimi Planı ile bölgesel/yerel atık yönetim planlarının hazırlanması öngörülmüyor.

Atık Yönetim Planı'nın hazırlanması amacıyla, 2008 yılından beri Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından "Ulusal ve Bölgesel/Yerel Atık Yönetim Planı Hazırlanması İçin Teknik Yardım Projesi" yürütülüyor. Atık Yönetim Planı sayesinde, Türkiye'nin daha organize, entegre ve kurumsal yapısı oturmuş bir atık yönetim sistemine sahip olması hedefleniyor. Söz konusu planların hazırlanması, atık yağlar ve tehlikeli atıklara ilişkin yönetmeliklerde yapılacak değişiklikler açısından büyük önem arz ediyor.

Düzenli Depolama Direktifi'ne uyum ise, Mart 2010'da yürürlüğe giren Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmelik ile büyük ölçüde sağlanmış bulunuyor. Türkiye'nin Katılım Süreci için AB Stratejisi Eylem Planı'nda, 2010-2011 döneminde Direktif'e tam uyum amacıyla, ayrıca, Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliği, Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliği ve Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği'nde değişiklik yapılması öngörülmüyor.

44. ATIK YAKAN TESİSLERİN UYMASI GEREKEN KURALLAR NELER?

Atıkların yakılması işleminden kaynaklanan emisyonların olumsuz çevresel etkilerini önlemeyi ya da azaltmayı hedefleyen Atık Yakma Direktifi, özellikle atık emisyonu sebebiyle hava, toprak, yüzeysel sular ve yeraltı sularında meydana gelen kirliliği ve insan sağlığı üzerindeki riskleri azaltmaya odaklanıyor. Bu doğrultuda, atık yakacak tesislere teknik şartlar ve emisyon limit değerleri getiren düzenleme, çimento veya kireç fırınları gibi materyal üreten ve atıkları yakıt olarak kullanan ya da bertaraf amacıyla termal olarak işleyen "birlikte yakma" tesislerini (co-incineration plant) kapsıyor.

Direktif, söz konusu işletmeler için özel bir izin sistemi getiriyor. Üye devletlerin yetkili otoriteleri tarafından verilen izin, işlenecek tehlikeli ve tehlikeli olmayan atık türleri ve miktar-

ları, tesisin atık yakma kapasitesi, kirleticilerin ölçümünde kullanılacak numune ve ölçüm prosedürlerine ilişkin bilgileri içeriyor. Tehlikeli atık kullanan işletmelerin izinlerinde, bunlara ek olarak, bu atıkların azami ve asgari kütle akışları, içeriklerindeki azami kirlenici miktarları vb. bilgilerin yer alması gerekiyor. Öte yandan, işletmeler, kullandıkları atıkları tedarik etmeden önce, çevre kirliliğine karşı gerekli tüm önlemleri almakla yükümlü tutuluyor. Tehlikeli atıkların alımından önce ise, işletmelerin, işleme süreçlerine ilişkin tüm idari bilgilerin yanı sıra, atığın fiziksel ve kimyasal bileşimi ve tehlikelilik özelliklerine ilişkin bilgilere de sahip olması gerekiyor. Yalnızca kendi ürettiği atığı kullanan tesisler ise bu yükümlülüklerden muaf tutulabiliyor.

Düzenlemeye göre, atıkların tamamen yakıldığından emin olmak için, yakma işleminden kaynaklanan gazların en az iki saniye süreyle asgari 850°C'de tutulması gerekiyor. İçeriğinde %1'den fazla halojenli organik madde içeren tehlikeli atıkların yakılmasında ise, sıcaklığın en az iki saniye süreyle 1100°C'ye çıkarılması gerekiyor. Bunun yanı sıra, tesislerin önemli ölçüde hava kirliliğine neden olan emisyonları önleyecek şekilde tasarlanması, donatılması ve işletilmesi gerekiyor. Özellikle egzoz gazının AB'nin hava kalitesi standartları doğrultusunda, insan ve çevre sağlığını koruyacak yükseklikte baca aracılığıyla dışarı atılması gerekiyor. Tesislerin düzenlemede belirlenen emisyon limitlerini aşmayacak şekilde faaliyet göstermesi şartını getiren Direktif, atık yakan çimento fırınları için ek spesifik limitler belirliyor.

İşletmeler egzoz gazlarının temizlenmesi sonucu ortaya çıkan ve kirlenici maddeler içeren atık sular için de yetkili otoriteden izin almakla yükümlü. Buna göre, söz konusu atık sulardaki kirlenici maddelerin belirlenen emisyon limit değerlerini aşmaması gerekiyor. Ayrıca, tesislerin, toprağa ya da suya izinsiz veya kazara kirlenici madde karışmasını önleyecek şekilde tasarlanmalarının sağlanması gerekiyor.



Yakma işlemi sonucunda oluşan kalıntıların mümkün olduğunca az miktarda olması ve geri dönüştürülmesi, geri dönüşüm işleminin de ya tesis içinde yada mevzuata uygun olarak tesis dışında yapılması gerekiyor. Başka bir tesiste geri dönüştürülmek üzere taşınan kuru kalıntıların çevreye dağılmasını önleyecek her türlü önlemin alınması şart. Kalıntıların geri dönüştürme işleminden önce, fiziksel ve kimyasal özellikleri ile kirletme potansiyeline ilişkin testler yapılması gerekiyor. İşletmeler, ölçüm sistemleri oluşturmak ve hava ile suya salınan emisyonları periyodik olarak ölçmekle yükümlü. Nominal kapasitesi saatte iki ton ve üstü olan işletmelerin, tesisin işleyişi ve izleme prosedürü konusunda yetkili otoriteye yıllık raporlar sunmaları gerekiyor.

[2000/76/EC sayılı, Atıkların yakılmasına ilişkin Direktif](#)

45. TÜRKİYE, AB'NİN ATIK YAKMA MEVZUATINA UYUMLU MU?

Türkiye, atık yakan tesislere ilişkin AB düzenlemesine henüz uyum sağlamış değil. Ancak, düzenlemeye uyum amacıyla taslak bir yönetmelik hazırlanmış durumda. Bu yönetmeliğin yürürlüğe girmesi ile, halihazırda atık yakma konusunda Sanayi Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği ile düzenlenen ve çeşitli tesislerde uygulanan sistem, daha detaylı bir izin, denetim ve izleme mekanizmasına sahip olacak ve uygulamada etkinlik temin edilecek. Türkiye'nin Katılım Süreci için AB Stratejisi Eylem Planı'nda, 2010-2011 döneminde Direktif'e uyum amacıyla, taslak Atık Yakma Yönetmeliği'nin yürürlüğe girmesinin yanı sıra, Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliği, Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliği ve Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği'nde değişiklik yapılması öngörülmüyor.

46. ENDÜSTRİYEL EMİSYONLARA İLİŞKİN TASLAK AB DÜZENLEMESİ NE GETİRİYOR?

Komisyon'un Aralık 2007 tarihli endüstriyel emisyonlara ilişkin düzenleme teklifi, aralarında yapı malzemeleri sanayiini de ilgilendiren Endüstriyel Kirliliğin Önlenmesi ve Kontrolü,

Atık Yakma ve Organik Çözücü Emisyonlarına ilişkin direktiflerin de bulunduğu, bu alandaki mevcut yedi AB direktifinin tek bir yasal düzenlemede toplanmasını öneriyor.

Teklif, özellikle EKÖK Direktifi kapsamındaki mevcut en iyi tekniklerin geliştirilmesi ve daha iyi uygulanması sayesinde, endüstriyel emisyonların çevre ve insan sağlığı üzerindeki zararlı etkilerini büyük ölçüde azaltmayı öngörüyor. İşletmelerin çevresel denetimleri, izin alma koşulları, düzenlemeye uyumun raporlanması gibi konularda daha sıkı kurallar getiren teklif, ahşap ve ahşap ürünlerin korunması ve ahşap levha üretimi gibi mevcut düzenlemede yer almayan bazı yeni faaliyetleri de direktif kapsamına alıyor. Düzenlemenin uygulamayı basitleştirmesi sayesinde, idari maliyetlerde yılda 105 ila 255 milyon Euro arasında bir düşüş yaşanması bekleniyor.

[COM \(2007\) 844 sayılı, Endüstriyel emisyonlara ilişkin Direktif teklifi](#)

47. İŞLETMELER ENDÜSTRİYEL KAZALARIN ÖNLENMESİNDE HANGİ YÜKÜMLÜLÜKLERİ ÜSTLENİYOR?

Endüstriyel faaliyetlerde tehlikeli maddeleri içeren büyük kazaların önlenmesini ve bu kazaların çevre ve insan sağlığı açısından olumsuz sonuçlarının sınırlandırılması için yüksek seviyede koruma oluşturmayı hedefleyen Seveso II Direktifi, 50 farklı tehlikeli maddenin ve/veya tehlikeli madde grubunun, belirlenen limitlerden fazla miktarda mevcut bulunduğu ya da kaza sonucunda bu maddelerin açığa çıkabileceği tüm işletmeleri kapsıyor. Söz konusu maddeleri üretimde girdi olarak kullanan yapı malzemesi üreticileri de düzenlemeden etkileniyor.

Direktif kapsamında işletmeler, büyük kazaların meydana gelmesini engelleyici ve bunların yaratacağı sonuçları sınırlayıcı önlemleri almak ve bu önlemleri aldıklarını yetkili otoritelere kanıtlamakla yükümlü. Yetkili otoriteleri bilgilendirmeksizin büyük miktarlarda tehlikeli madde bulundurmaması gereken işletme-



lerin, tehlikeli maddeleri veya tehlikeli maddenin kategorisini tanımlayan yeterli bilgi, maddelerin miktarı ve fiziksel hali, işletmenin kayıtlı adresi, faaliyetleri ve işletmenin yakın çevresine ait özellikler gibi bilgileri, inşaat ya da faaliyetin başlatılmasından makul bir süre önce yetkili otoritelere iletmeleri gerekiyor. Tehlikeli maddenin yapısında ya da miktarında önemli bir değişiklik gerçekleşmesi, işletmede büyük kazalara neden olabilecek bir değişiklik yapılması ya da tesisin kapatılması durumlarında da, işletmenin yetkili otoriteyi söz konusu değişiklikten hemen haberdar etmesi gerekiyor.

Düzenleme kapsamında, büyük kazaların önlenmesine ilişkin bir politika geliştirmek ve uygulamakla yükümlü tutulan işletmeler, bu politikaya uygun araçlar, yapılar ve yönetim sistemlerini kullanarak çevreyi koruma teminatı veriyor. Bunun yanı sıra, işletmeler;

- büyük ölçekli kazaları önlemeye ve bunların meydana gelmesi halinde sonuçlarını azaltmaya yönelik politikaların ve güvenlik yönetim sisteminin uygulamaya koyulduğunu kanıtlamak,
- büyük ölçekli kaza tehlikelerinin tanımlandığını ve bu tip kazaların önlenmesi, insan ve çevre üzerindeki etkilerinin en aza indirilmesi için gerekli önlemlerin alındığını göstermek,
- kazanın kuruluşun içinde yaratabileceği riskleri göz önünde bulundurarak, işyerinin tasarımının, inşasının, operasyonun, tesisatların bakımının, depolama işlemlerinin, donanım ve altyapının, gerekli güvenlik şartlarına uygun olduğunu göstermek,
- iç acil durum planlarının oluşturulduğunu kanıtlamak,
- dış acil durum planının hazırlanmasına yönelik gerekli bilgileri temin etmek

amacıyla, güvenlik raporu hazırlamak ve yetkili otoritelere sunmakla yükümlü. Söz konusu raporun, işletmenin çevresi hakkında bilgiyi, tesisin tanımını, tesiste bulunan tehlikeli maddelerin güncellenmiş bir envanterini, kaza risk analizleri ve bunlar için

alınacak önlem yöntemlerini ve oluşacak bir kazanın sonuçlarının kısıtlanması için uygulanacak koruma ve müdahale tedbirlerini içermesi gerekiyor. Raporu değerlendiren yetkili otorite, güvenlik raporunu yetersiz bulması halinde faaliyeti durdurabiliyor. Kamunun erişimine açılması gereken güvenlik raporları en az beş yılda bir yenileniyor. Bunun yanı sıra, koşulların değişmesi, yetkili otoritenin gerekli görmesi ve tesisin yer değiştirmesi durumlarında rapor gözden geçiriliyor. İşletmelerin güvenlik raporlarının yanı sıra hazırlamaları gereken iç ve dış acil durum planları ise, üç yılı aşmayacak sürede yenileniyor.

Büyük bir kazanın meydana gelmesi durumunda, işletmenin yetkili otoriteyi derhal kazanın durumu ve içerdiği tehlikeli maddeler konusunda bilgilendirmesi, alınan ve alınması öngörülen önlemleri bildirmesi ve verilen bilgileri sürekli olarak güncellemesi gerekiyor.

Düzenleme, yetkili otoriteleri işletmelerin büyük kazaları önleme ve sonuçlarını sınırlandırma konusunda gerekli önlemleri aldıklarını, güvenlik raporlarının yeterli olduğunu ve bilgileri kamu ile paylaştıklarını denetleyerek temin etmekle yükümlü tutuyor. Öte yandan, üye devletlerin, kazaları önlemeye yönelik tedbirlerin yetersiz görüldüğü durumlarda, tesislerin işletilmesini, depolama ve tesisat faaliyetlerini durdurmaları gerekiyor. Üye devletler, ayrıca, işletmenin bildirimde bulunmaması, güvenlik raporunu hazırlamaması, iç ve dış acil durum planlarını geliştirmemesi halinde, faaliyetlerini yasaklama hakkına sahip.

[96/82/EC sayılı, Tehlikeli maddeleri içeren büyük kaza risklerinin kontrolüne ilişkin Direktif](#)

48. TÜRKİYE ENDÜSTRİYEL KAZALARIN ÖNLENMESİNE İLİŞKİN DÜZENLEMeye UYUMLU MU?

Türkiye, tehlikeli maddelerle ilgili büyük kaza risklerinin kontrolü ve etkilerinin önlenmesi ve azaltılmasına ilişkin Seveso II Direktifi'ne henüz uyum sağlamamış olmakla



birlikte, bu alanda belirli bir mesafe kaydetmiş durumda. Düzenlemeye uyum amacıyla, AB finansmanı ile Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından 2004-2006 yılları arasında gerçekleştirilen “Büyük Endüstriyel Kazalara İlişkin 96/82/EC sayılı SEVESO Direktifinin Türkiye’de Uyumlaştırılması Projesi” çerçevesinde, Seveso e-bildirim sistemi oluşturulmuş bulunuyor. Ağustos 2009 tarihinden beri uygulanmakta olan sistem uyarınca, Türkiye’de bulunan alt ve üst seviyeli Seveso tesislerinin tespit edilmesi; büyük endüstriyel kazaların önlenmesi, kazalara karşı hazırlıklı olunması ve müdahale aşamalarında koordineli hareket edilmesi amacıyla tehlikeli kimyasal bulunduran tüm sanayicilerin Çevre ve Orman Bakanlığı’na bildirimde bulunmaları gerekiyor.²⁵

Proje kapsamında ayrıca, Seveso II Direktifi’ne uyum amacıyla “Büyük Endüstriyel Kazaların Kontrolü Hakkında Yönetmelik Taslağı” hazırlanmış bulunuyor. Türkiye’nin, AB müktesebatına uyum yönündeki taahhütlerini içeren 2008 yılı Ulusal Programı’nda, söz konusu taslağın 2009 yılında onaylanması öngörülmüş olmakla birlikte bu hedef tutturulmuş değil. Mart 2010 tarihinde Bakanlar Kurulu’nca onaylanan Türkiye’nin Katılım Süreci için AB Stratejisi Eylem Planı’nda ise, taslağın 2010-2011 döneminde onaylanarak yürürlüğe girmesi öngörüldü.

2009 yılında AB tarafından finansmanı onaylanan, “Seveso-II Direktifi İçin Uygulama Kapasitesi Projesi” kapsamında ise, Türkiye’de Seveso-II Direktifi’ni uygulayacak merkezi ve yerel otoritelerin kurumsal ve idari kapasitelerinin güçlendirilmesi amacıyla uyum çalışmaları sürdürülüyor.

49. REACH TÜZÜĞÜ SEKTÖRÜ NASIL ETKİLİYOR?

Kimyasalların kayıt altına alınması, değerlendirilmesi, izne tabi tutulması ve sınırlandırılmasını kapsayan REACH Tüzüğü, kimyasal maddelerden kaynaklanan riskleri kontrol altına alarak, çevreyi ve insan sağlığını üst düzeyde koruyor. Bu

çerçevede, sanayiye, kimyasalların güvenli kullanımını temin edecek verilerin toplanması ve üretilmesi yükümlülüğü getiriliyor. Üretilen tüm kimyasal maddeleri ve bunların kullanıldığı müstahzarları kapsayan tüzük, yüksek risk unsuru taşıyan kimyasallar için özel düzenlemeler getiriyor (örneğin, yapı malzemelerinde kullanılan asbesti sınırlandırıyor ve etiket koşulları belirliyor).

REACH Tüzüğü kapsamında, ilgili diğer sektörlerde olduğu gibi, yapı malzemesi üreticilerinin de, yılda 1 ton ve üzerinde kullandıkları kimyasalların, bu kimyasalların üreticileri/ithalatçıları tarafından Avrupa Kimyasallar Ajansı (ECHA) veritabanına kayıt ettirildiğinden emin olmaları ve söz konusu üreticileri/ithalatçıları bu maddeleri yapı malzemesi üretiminde nasıl kullandıkları konusunda, kayıt başvurusu yapılmadan önce bilgilendirmeleri gerekiyor. Aksi takdirde, söz konusu kimyasalların kullanımına izin verilmiyor. Yılda 10 ton ve üzerinde kullanılan kimyasallar için ise, kimyasal üreticileri tarafından, kayıt başvurusu ile birlikte kimyasal güvenlik raporlarının sunulması, üye ülkelerin ise gerekli risk değerlendirmeleri ve testlerin yapılmasını sağlamaları gerekiyor. Yapı malzemesi üreticilerinin, ayrıca, kimyasal tedarikçilerinden aldıkları bilgiler doğrultusunda, uygun risk yönetimi önlemlerini almaları gerekiyor. Yüksek risk unsuru taşıyan bazı kimyasallar için izin alma şartı getiren tüzük kapsamında, sektörün bu maddeleri izin koşulları kapsamında kullanmaları ve ECHA’yı bu maddeleri nasıl kullandıkları konusunda bilgilendirmeleri gerekiyor.

1907/2006/EC sayılı, Kimyasalların kayıt altına alınması, değerlendirilmesi, izne tabi tutulması ve sınırlandırılmasına ilişkin Tüzük

50. TÜRKİYE REACH TÜZÜĞÜNE UYUMLU MU?

Türkiye, henüz REACH Tüzüğü’ne uyum sağlamış değil. Konuya ilişkin uyum çalışmaları, AB’nin Katılım Öncesi Mali Yardımı 2008 Yılı Programı çerçevesinde uygulanan “REACH Kimyasallar

(25) Bildirimlerin, Bakanlığın <http://www.seveso.cevreorman.gov.tr> adresi veya www.kimyasallar.cevreorman.gov.tr adresi üzerinde bulunan Bilgi Sistemi (BEKTEKS) Giriş Linki aracılığı ile yapılması gerekiyor.

TR 08 02 02" başlıklı proje kapsamında yürütülüyor. Türkiye'nin AB Müktesebatının Üstlenilmesine ilişkin 2008 yılı Ulusal Programı'nda, Tüzüğün ulusal mevzuata aktarımını sağlayacak düzenlemelerin, uyum ve uygulama takviminin ve gerekli kurumsal yapılanmanın, söz konusu projenin sonuçlarına göre belirlenmesi öngörülüyor.

Türkiye henüz AB üyesi olmadığından REACH sistemi, ülke içi üretimde ve AB dışı ülkelere ihracatta kısa vadede doğrudan bir etki yaratmıyor. Bir başka ifadeyle, iç piyasaya ve 3.ülkelere yönelik üretim yapan işletmelerin Tüzüğün getirdiği koşullara uyum sağlaması gerekmiyor. Ancak AB ülkelerine ihracat yapan kimyasal üreticilerinin ve ürünleri Tüzük kapsamında yer alan yüksek riskli maddeler barındıran işletmelerin, kayıt ve/veya bildirimde bulunmaları gerekiyor.²⁶

51. EKO-ETİKET NEDİR, NASIL UYGULANIR?

"Eko-etiket" düzenlemesi, çevre dostu ürünlerin teşvik edilmesini sağlayan ve gönüllülük esasına dayanan bir tür "ödüllendirme" sistemi getiriyor. Eko-etiket almaya hak kazanan ürünler, özel bir logo (Şekil-3) sayesinde, aynı ürün grubundaki çevresel etkileri daha yüksek olan diğer ürünlerden ayırt ediliyor. AB'de eko-etiket uygulaması kapsamındaki ürün çeşitleri arasında ahşap ze-



Şekil 3

min döşemeleri, sert zemin döşemeleri, boya ve vernikler gibi yapı malzemeleri de yer alıyor.

Etiket, ürün geliştirmeden hammadde seçimine, imalattan dağıtımına, tüketimden bertarafa kadar yaşam döngüsü boyunca ekolojik şartları yerine getiren ürünlere veriliyor. Buna göre, ürünün iklim değişikliği, enerji ve kaynak tüketimi üzerindeki etkileri; atık, emisyon, tehlikeli maddelerin açığa çıkmasına neden olup olmaması; üretimde kullanılan tehlikeli maddelerin daha güvenli maddeler ile değiştirilmesi; ürünün kullanım ömrü ve yeniden kullanılabilir olma özelliği gibi konulardaki performansı dikkate alınıyor. Komisyon, her bir ürün grubu için spesifik kriterler belirliyor.²⁷ Bu kriterler, genellikle üç yıl boyunca geçerli oluyor.

Zararlı, çevre açısından tehlike arz eden, kanserojen, üreme için zararlı veya mutasyona sebebiyet verebilecek maddeler veya karışımlara ya da insana ve/veya çevreye ciddi şekilde zarar verebilecek işlemlerle üretilen veya normal uygulamaları sırasında tüketiciye zarar verebilecek ürünlere ise eko-etiket verilmeyebiliyor.

Eko-etiket, üye devletler tarafından belirlenen yetkili kurumlarca veriliyor. Yetkili kurum, ürünün gerekli kriterleri karşıladığına karar verirse, başvuruyu yapan işletme ile etiketin kullanım koşullarını belirleyen bir sözleşme imzalıyor. Sözleşmenin imzalanmasının ardından eko-etiketi ürüne iliştiirmeye hak kazanan işletme, başvuruyu birlikte ve yıllık olmak üzere, etiket kullanımı karşılığında ücret ödüyor. Başvuru ücreti 200 ila 1.200 Euro arasında değişirken, yıllık ücret 1.500 Euro'ya kadar çıkabiliyor. Ancak KOBİ'ler ve gelişmekte olan ülkelerdeki işletmeciler için başvuru ücreti 600 Euro'yu, mikro işletmeler için ise, 350 Euro'yu aşmıyor. Yetkili kurum, etiket verildikten sonra, ürünlerin eko-etiket şartlarını karşılayıp karşılamadığını düzenli olarak denetliyor.

66/2010/EC sayılı, Avrupa Eko-etiket sistemine ilişkin Tüzük

(26)Tüzüğe uyum konusunda sanayicileri bilgilendirmek amacıyla, Çevre ve Orman Bakanlığı'nın ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın İMMİB Genel Sekreterliği bünyesinde kurulan "İMMİB REACH ve CLP Yardım Masası"nın web sayfalarında ayrıntılı bilgiler yer alıyor. Söz konusu sayfalara: <http://www.kimyasallar.cevreorman.gov.tr/docs/sunumlar/TC%20ÇEVRE%20ve%20ORMAN%20BAKANLIĞI.htm> ve <http://reach.immib.org.tr/web> adreslerinden ulaşılabilir.

(27) Komisyon, ürün gruplarının eko-etiket alabilmeleri için belirlenen ekolojik kriterlere ilişkin Kararlar yayınlıyor: http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/ecolabelled_products/product_categories_en.htm



52. EKO-ETİKET TÜRKİYE'DE NE ZAMAN UYGULANACAK?

Türkiye'de eko-etiket uygulamasının entegrasyonu için gerekli çalışmalar Çevre ve Orman Bakanlığı koordinasyonunda başlatılmış bulunuyor. AB Müktesebatının Üstlenilmesine ilişkin Türkiye Ulusal Programı'nda, hazırlanacak olan Eko-etiket Yönetmeliği'nin 2011 sonrasında çıkarılması öngörülmüyor.

II.7. ENERJİ VERİMLİLİĞİ VE YAPI MALZEMELERİ

53. EKO-TASARIM KONUSUNDA ÜRETİCİLERİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ NELER?

2009 yılında kapsamı genişletilen Eko-tasarım Direktifi, enerji kullanan ürünlerin yanı sıra, pencereler, yalıtım malzemeleri gibi doğrudan enerji kullanmayan ancak doğrudan ya da dolaylı olarak enerji tüketimini etkileyen ürünleri kapsıyor. Direktif, söz konusu ürünlerin tasarım aşamasından itibaren, çevresel faktörleri göz önünde bulundurarak, çevre performansı yüksek olacak şekilde üretilmesi ilkesini getiriyor. Düzenleme ile getirilen eko-tasarım yükümlülükleri, Komisyon'un İş Planı kapsamında, üç yıllık bir süre için belirlediği öncelikli ürün grupları için hazırlanan uygulayıcı tedbirleri²⁸ kapsıyor. 2009-2011 dönemi İş Planı'nda belirlenen 10 ürün grubu arasında yapı malzemeleri yer almıyor. 2012-2014 dönemi için belirlenecek ürün gruplarının ise, Ekim 2011'e kadar açıklanması gerekiyor.

[2009/125/EC sayılı, Enerji ile ilintili ürünler için eko-tasarım şartları belirleyen bir çerçeve oluşturulmasına ilişkin Direktif](#)

54. ENERJİ VERİMLİLİĞİ KONUSUNDA ÜRETİCİLERE NE TÜR SORUMLULUKLAR GETİRİLİYOR?

Enerji Etiketleri Direktifi, enerji ya da diğer önemli kaynakların tüketimini doğrudan ya da dolaylı olarak önemli ölçüde etkileyen, yapı malzemeleri dahil, tüm ürünleri kapsıyor. Dolayısıyla düzenleme, ilgili diğer sektörlerde olduğu gibi, enerji ile ilintili yapı malzemeleri üreticilerine ya da AB'deki ithalatçılara da bazı yükümlülükler getiriyor. Buna göre, ürün ile birlikte bir enerji etiketi ve fiş (ürün bilgilerinin yer aldığı tablo) sunulması gerekiyor.

Söz konusu etiket ve fişe ilişkin detaylar, Eko-tasarım Direktifi'nde olduğu gibi, Komisyon tarafından ürün grupları için hazırlanan spesifik düzenlemeler ile belirleniyor. Komisyon, 19 Haziran 2010 itibarıyla, beş yıl süreyle söz konusu düzenlemeleri hazırlama yetkisine sahip. Yapı malzemelerinin ise, enerji etiketlerine ilişkin hazırlanacak spesifik düzenlemeler sıralamasında öncelikli ürünler arasında yer alması öngörülmüyor.²⁹

[2010/30/EU sayılı, Enerji ile ilintili ürünlerin enerji ve diğer kaynak tüketimlerinin etiketlerde belirtilmesine ilişkin Direktif](#)

55. TÜRKİYE ENERJİ İLE İLİNTİLİ ÜRÜNLERE YÖNELİK DÜZENLEMELERE UYUM SAĞLADI MI?

Türkiye'de, eko-tasarım konusunda uyum henüz sağlamış değil. Enerji kullanan ürünlere ilişkin eko-tasarım şartlarını belirleyen eski AB düzenlemesine uyum çalışmalarını tamamlayan ve taslak düzenlemeyi hazırlayan Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, 2009/125/EC sayılı yeni düzenlemenin yürürlüğe girmesi üzerine, bu direktife uyum çalışmalarını halihazırda sürdürüyor. Türkiye'nin Katılım Süreci için AB Stratejisi Eylem Planı'na göre, yeni düzenlemeye uyum amacıyla hazırlanacak Enerji İle İlgili Ürünlerin Eko-Tasarım Gerekliliği İle İlgili Yönetmelik ve direktif altında yayımlanan uygulama tedbirlerine uyumlu tebliğlerin, 2010-2011 döneminde yürürlüğe girmesi öngörülmüyor.

Enerji etiketleri konusunda ise, elektrikli ev aletlerinin enerji etiketlerine ilişkin eski AB düzenlemesine uyum, 2008 tarihli Enerji Kaynaklarının ve Enerjinin Kullanımında Verimliliğin Artırılması na Dair Yönetmelik ile sağlanmış durumda. AB düzenlemesini uygulayan kurallar olarak çıkarılan çeşitli elektrikli ev aletlerine ilişkin spesifik direktiflere de uyum, enerji etiketlemesine ilişkin yönetmelik ve tebliğler ile sağlanmış bulunuyor. Ancak yapı malzemeleri dahil, enerji ile ilintili tüm ürünleri kapsayan 2010 tarihli AB düzenlemesi çok yeni bir direktif olduğundan, uyum konusunda henüz bir takvim öngörülmüş değil.

(28) Komisyon'un uygulayıcı tedbirleri: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sustainable-business/ecodesign/product-groups/index_en.htm

(29) Avrupa Parlamentosu, 19 Mayıs 2010 tarihli Genel Kurul'da Kabul Edilen Belgeler, sf.5

56. BİNALARIN ENERJİ PERFORMANSINDA YAPI MALZEMELERİ NEDEN ÖNEMLİ?

Avrupa Birliği, toplam enerji tüketiminde ve CO₂ salımında %40 gibi oldukça önemli bir paya sahip olan binalarda, azami ölçüde enerji tasarrufu sağlamak ve sera gazı emisyonlarını sınırlandırmak amacıyla bazı kurallar getiriyor. Bu kapsamda uygulamaya koyulan Binaların Enerji Performansı Direktifi, yerel şartlar, iç ve dış mekanların iklimsel koşulları ve maliyet etkinliğini dikkate alan hesaplamalar aracılığı ile binaların enerji performansını artırıcı önlemler alınmasını zorunlu kılıyor.

Binaların enerji performansı, ısıtma, soğutma, sıcak su ve havalandırma sistemleri, aydınlatma gibi standart kullanıma bağlı olarak tüketilen ya da tüketileceği varsayılan enerji miktarını ifade ediyor. Performansın ayrıca, yalıtım, tesisat özellikleri ve teknik özellikler, iklim koşullarına ilişkin tasarım ve konumlandırma, güneş ışığı ve komşu yapılar gibi enerji tüketimini etkileyebilecek koşullar göz önünde bulundurularak hesaplanmış rakamsal göstergeler ile değerlendirilmesi, enerji kimlik belgesi ile sertifikalandırılması ve periyodik kontrollerle denetlenmesi gerekiyor. Yeni binalara, kapsamlı onarım ve tadilat geçiren mevcut binalara ve mekanik ve elektrik tesisat değişikliklerine uğrayan binalara, özelliklerine göre düzenlemedeki koşullara uyma yükümlülüğü getiriliyor. Bu yükümlülüğü karşılamayan binalara ise yapı ruhsatı ve kullanım izni verilmiyor.

Söz konusu kurallar esas olarak inşaat ve müteahhlik-mimarlık hizmetlerini ilgilendirmekle birlikte, binalarda kullanılan yapı, ısıtma, soğutma, yalıtım, aydınlatma vb. malzemelerin yapısal özellikleri ve kaliteleri de binaların enerji performansı ile ilintili olduğundan, düzenleme dolaylı olarak yapı malzemelerini de ilgilendiriyor. Bina tasarımı ve inşası sırasında uygun olmayan yapı malzemelerinin seçimi, binanın kullanım ömrü süresince enerji tüketimini artırarak çevreyi olumsuz etkilediğinden, inşaat sektörü, giderek enerji tasarrufu sağlayan ve çevre dostu, sürdürülebilir yapı malzemelerinin kullanımına yöneliyor. Bu da, inşaat malzemeleri üreticilerinin,

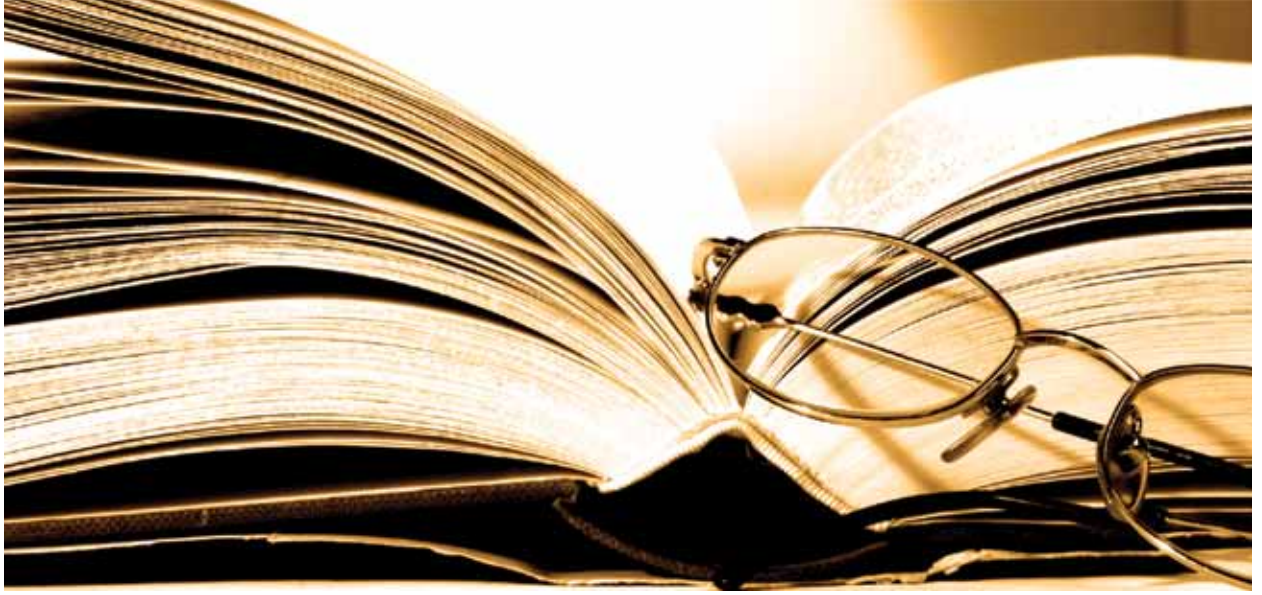
doğal malzemeler kullanarak, yeni teknolojiler ve AR-GE yatırımlarına ağırlık vererek, binalarda enerji performansına katkı sağlayacak ürünler geliştirmelerini zorunlu kılıyor.

[2002/91/EC sayılı, Binaların enerji performansına ilişkin Direktif](#)

57. TÜRKİYE, AB'NİN ENERJİ PERFORMANSI DİREKTİFİ'NE UYUMLU MU?

Türkiye, AB Direktifi'ni esas alarak 2008 yılında çıkardığı Binalarda Enerji Performansı Yönetmeliği ve 2010 yılında söz konusu yönetmeliğe getirdiği değişikliklerle AB mevzuatına uyum sağlamış bulunuyor. Yönetmelik uyarınca, düzenleme hükümlerinin uygulanması ile ilgili görev, yetki ve sorumlulukları üstlenenler; ilgili kamu idareleri, "enerji kimlik belgesi" düzenlemeye yetkili kuruluşlar, yatırımcı kuruluşlar, bina sahipleri, yöneticileri veya enerji yöneticileri, işletmeciler, işveren veya temsilcileri, tasarım ve uygulamada görevli mimar ve mühendisler, uygulayıcı yükleniciler ve üreticiler, binanın yapılmasında, kullanımında ve enerji kimlik belgesi düzenlenmesinde görev alan müşavir ve danışmanlar gibi birçok kurum, kuruluş ve kişiyi kapsıyor.

Mimari proje tasarım ve uygulamaları, ısı yalıtımı, hava sirkülasyonu, sızdırmazlık, ısıtma, soğutma, havalandırma, iklimlendirme, sıcak su hazırlama ve dağıtımı, elektrik tesisatı ve aydınlatma sistemleri ile ilgili birçok kural getiren Yönetmelik, bu kurallara uyum için geliştirilen sistemlerin periyodik kontrol, test ve bakım işlemlerine tâbi tutulmasını da öngörüyor. Yönetmelik uyarınca, binaların aydınlatma ve sıhhi sıcak su üretimi için kullanılan enerji ile ilgili ihtiyaç hesaplarının, TSE tarafından çıkartılan standartlar doğrultusunda, bu konuda TSE standardı bulunmaması halinde ise, ilgili Avrupa standartlarına göre yapılması gerekiyor. Dolayısıyla, henüz Türk standardizasyon sistemine aktarılmamış olsa dahi, bu konulara ilişkin Avrupa standartlarına uygun hareket etmek gerekiyor.



AB MEVZUATI

- 89/106/EEC sayılı, üye devletlerin yapı malzemeleri ile ilgili yasa, düzenleme ve idari hükümlerinin yakınlaştırılmasına ilişkin Direktif
- 2004/18/EC sayılı, kamusal yapı işi, mal alımı ve hizmet sözleşmelerinin sonuçlandırılması ile ilgili usulleri koordine eden Direktif
- 6/2002/EC sayılı, Topluluk tasarımları Tüzüğü
- 98/71/EC sayılı, tasarımlara yönelik yasal koruma Direktifi
- 2003/87/EC sayılı, sera gazı emisyonu ticaretine izin veren bir sistem oluşturulmasına ilişkin Direktif
- 2008/1/EC sayılı, entegre kirliliğin önlenmesi ve kontrolüne ilişkin Direktif
- 166/2006/EC sayılı, Avrupa kirleticisi salım ve taşıma kayıt sisteminin oluşturulmasına ilişkin Tüzük
- 1999/13/EC sayılı, bazı faaliyetlerde ve tesislerde organik çözücü kullanılması sonucu oluşan uçucu organik bileşen emisyonlarının sınırlandırılmasına ilişkin Direktif
- 2004/42/EC sayılı, bazı boya ve verniklerde kullanılan organik çözücülerden kaynaklanan uçucu organik bileşen emisyonlarının sınırlandırılmasına ilişkin Direktif
- 2000/76/EC sayılı, atıkların yakılmasına ilişkin Direktif
- 96/82/EC sayılı, tehlikeli maddeleri içeren büyük kaza risklerinin kontrolüne ilişkin Direktif
- 1907/2006/EC sayılı, kimyasalların kayıt altına alınması, değerlendirilmesi, izne tabi tutulması ve sınırlandırılmasına ilişkin Tüzük
- 2008/98/EC sayılı, atıklara ilişkin Direktif
- 1999/31/EC sayılı, atıkların düzenli depolanmasına ilişkin Direktif
- 66/2010/EC sayılı, Avrupa eko-etiket sistemine ilişkin Tüzük
- 2009/125/EC sayılı, enerji ile ilgili ürünler için eko-tasarım şartları belirleyen bir çerçeve oluşturulmasına ilişkin Direktif
- 2010/30/EC sayılı, enerji ile ilgili ürünlerin enerji ve diğer kaynak tüketimlerinin etiketlerde belirtilmesine ilişkin Direktif
- 2002/91/EC sayılı, binaların enerji performansına ilişkin Direktif
- COM(2008)311 sayılı, yapı malzemelerinin pazarlanmasına ilişkin uyumlaştırılmış koşulları ortaya koyan Tüzük Teklifi
- COM (2007) 844 sayılı, endüstriyel emisyonlara ilişkin Direktif Teklifi
- COM (2004) 412 sayılı, Topluluk patentine ilişkin Tüzük Teklifi
- 2010/C71/03 sayılı, üye devletlerin yapı malzemeleri ile ilgili yasa, düzenleme ve idari hükümlerinin yakınlaştırılmasına ilişkin 89/106/EEC sayılı Direktif'in uygulanması ile ilgili uyumlaştırılmış standartların başlık ve referanslarını içeren Komisyon Tebliği



TÜRK MEVZUATI

- 2008/14481 sayılı “Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı ile Ulusal Program’ın Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar, 31 Aralık 2008 tarih ve 27097 (5. Mükerrer) sayılı Resmi Gazete
- Avrupa Patentlerinin Verilmesi İle İlgili Avrupa Patent Sözleşmesinin Türkiye’de Uygulama Şeklini Gösterir Yönetmelik, 9 Ocak 2008 tarih ve 24282 sayılı Resmi Gazete
- Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmelik, 5 Temmuz 2008 tarih ve 26927 sayılı Resmi Gazete
- Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmelik, 26 Mart 2010 tarih ve 27533 sayılı Resmi Gazete
- Atık Yağların Kontrolü Yönetmeliği, 30 Temmuz 2008 tarih ve 26952 sayılı Resmi Gazete
- Enerji Kaynaklarının Ve Enerjinin Kullanımında Verimliliğin Artırılmasına Dair Yönetmelik, 25 Ekim 2008 tarih ve 27035 sayılı Resmi Gazete
- Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliği, 14 Mart 1991 tarih ve 20814 sayılı Resmi Gazete
- Sanayi Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği, 3 Temmuz 2009 tarih ve 27277 sayılı Resmi Gazete
- Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliği, 14 Mart 2005 tarih ve 25755 sayılı Resmi Gazete
- Çevre ve Orman Bakanlığı, Büyük Endüstriyel Kazaların Kontrolü Hakkında Yönetmelik Taslağı
- 551 sayılı, Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 27 Haziran 1995 tarih ve 22326 sayılı Resmi Gazete
- 554 sayılı, Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 27 Haziran 1995 tarih ve 22326 sayılı Resmi Gazete
- Yapı Malzemeleri Yönetmeliği, 8 Eylül 2002 tarih ve 24870 sayılı Resmi Gazete
- Yapı Malzemelerinin Tâbi Olacağı Kriterler Hakkında Yönetmelik, 26 Haziran 2009 tarih ve 27270 sayılı Resmi Gazete

DİĞER BELGELER

- Avrupa İnşaat Sanayii Federasyonu (FIEC), “Yıllık Rapor 2010”, 2010
- Avrupa Komisyonu İşletme ve Sanayi genel Müdürlüğü, “Yapı Malzemeleri Direktifi Kapsamındaki Uygunluk Teyit Sistemleri ve Onaylı Kuruluşların Rol ve Görevlerine İlişkin Rehber Doküman (Guidance Paper K)”, Aralık 2004
- Avrupa Komisyonu, 2009 Yılı Türkiye İlerleme Raporu, 14 Ekim 2009
- Avrupa Komisyonu Ortak Araştırma Merkezi, Avrupa EKÖK Bürosu, “Referans Belgeler”, 2006-2010
- Avrupa Komisyonu, Emisyon Ticaret Sistemi ve Ulusal Dağıtım Planlarına İlişkin Soru-Cevap Dokümanı, Mart 2005
- Avrupa Komisyonu, Avrupa Kirlenici Salım ve Taşınım Kayıt Sistemi’nin Uygulanışına İlişkin Rehber, Mayıs 2006
- Avrupa Komisyonu, Uçucu Organik Bileşen Emisyonlarının Azaltılmasına İlişkin Sektörel Rehberler, 2009
- Avrupa Komisyonu, 2004/42/EC sayılı, bazı boya ve verniklerde kullanılan organik çözücülerden kaynaklanan uçucu organik bileşen emisyonlarının sınırlandırılmasına ilişkin Direktif’in 4. Maddesi’ndeki Etiketleme Yükümlülüğüne İlişkin Soru-Cevap
- Avrupa Komisyonu, Endüstriyel Emisyonlara İlişkin taslak AB Direktifi hakkında Soru-Cevap Dokümanı, Aralık 2007
- Avrupa Komisyonu, Avrupa Eko-etiket Sistemi Broşürü
- Avrupa Komisyonu, Eko-etiket kriterlerine ilişkin Kararlar, 2008-2009
- Avrupa Komisyonu, “Geleceğini Eko-tasarımla” adlı broşür
- Avrupa Yapı Malzemeleri Komitesi (CECE), Yarının Yapı Malzemeleri Sanayii, 2007
- Avrupa Yapı Malzemeleri Üreticileri Konseyi, Atık Çerçeve Direktifi’ne ilişkin pozisyon belgesi, Ekim 2006
- Avrupa İnşaat Malzemeleri Üreticileri Konseyi, Eko-tasarım Direktifi Taslağı’na İlişkin Pozisyon Belgesi, Ekim 2006
- CEN İnşaat Dokümanı, Yapı Malzemeleri Direktifine İlişkin Armonize Standartlarda Mevcut Durum, Mart 2010
- Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, “Sektörel Sera Gazı Azaltım Potansiyelleri ve Maliyetleri Projesi”, Ocak 2009



- Eurostat, İnşaat Sektörüne İlişkin Göstergeler, Eylül 2009
- EuroGypsum, İnşaat Sektöründe Eko-etiketleme hakkında Taslak Pozisyon Belgesi, Aralık 2008
- Evren Subaşı, İnşaat Malzemeleri, Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi, 2010
- Fransa Denizcilik, Turizm, Ulaştırma Bakanlığı, İnşaat, Habitat ve Şehircilik Genel Müdürlüğü, Yapı Malzemelerinde CE İşareti Rehberi, Şubat 2003
- Finlandiya Federal Çevre Ajansı, “Yapı Malzemeleri-Çevresel Güvenlik ve Gelecek” konulu çalışma toplantısı dokümanları, Nisan 2008
- Kemal Dağ, “Büyük Endüstriyel Kazalarla İlgili Türkiye’deki Uyumlaştırma ve Uygulama Çalışmaları”, Çevre ve Orman Bakanlığı Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü Kimyasallar Yönetimi Dairesi Başkanlığı, 2009
- Manchester Üniversitesi, İnşaat Sektörünün Rekabet Gücünü Etkileyen Bazı Topluluk Politikalarının Analizi, Kasım 2006
- Dr. Mehmet Duyar, “Sanayide Ve KOBİ’lerde Enerji Verimliliğinin Artırılması Projesi Hazırlık Çalışmayı”, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Sanayi Genel Müdürlüğü Genel Müdür Yardımcısı, Ankara, Haziran 2009
- Dr. Mustafa Şahin, “Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi ve Türkiye”, Çevre ve Orman Bakanlığı Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü, Şubat 2009
- Neval Aksoy, T.C. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürlüğü, Yapı Malzemesi ve Yapı Denetimi Daire Başkanlığı Yapı Standardı ve Mevzuat Şube Müdürü, “Yapı Malzemeleri Yönetmeliği” konulu sunum, Şubat 2010
- OECD, Yuvarlak Masa Politika Toplantıları-İnşaat Sanayii, 2008
- Özlem Özkılıç, Büyük Endüstriyel Kazaları Önleme Çalışmalarında Kritik Sistemlerin Tespiti Ve Risk Değerlendirme Yaklaşım Ve Yöntemleri, İş Teftiş İstanbul Grup Başkanlığı, Kasım 2008
- Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Sanayi Genel Müdürlüğü, Piyasa Düzenlenmesi Verimsiz Ürünlerin Satışının Sınırlandırılması, İstanbul, Ocak 2010
- Taşkın Nar, Yapı Malzemeleri Yönetmeliği, Bayındırlık ve

- İskan Bakanlığı Yapı Malzemesi ve Yapı Denetimi Daire Başkanlığı, Piyasa Gözetimi ve Denetimi Şubesi
- Türkiye’nin Katılım Süreci İçin AB Stratejisi, 2010-2011 Eylem Planı, AB Genel Sekreterliği, 15 Mart 2010
- Ulusal Araştırma ve Güvenlik Enstitüsü (INRS), “Yapı Malzemeleri Avrupa Direktifi: Mevzuata Aktarım ve Alınabilecek Önlemler”, 2000

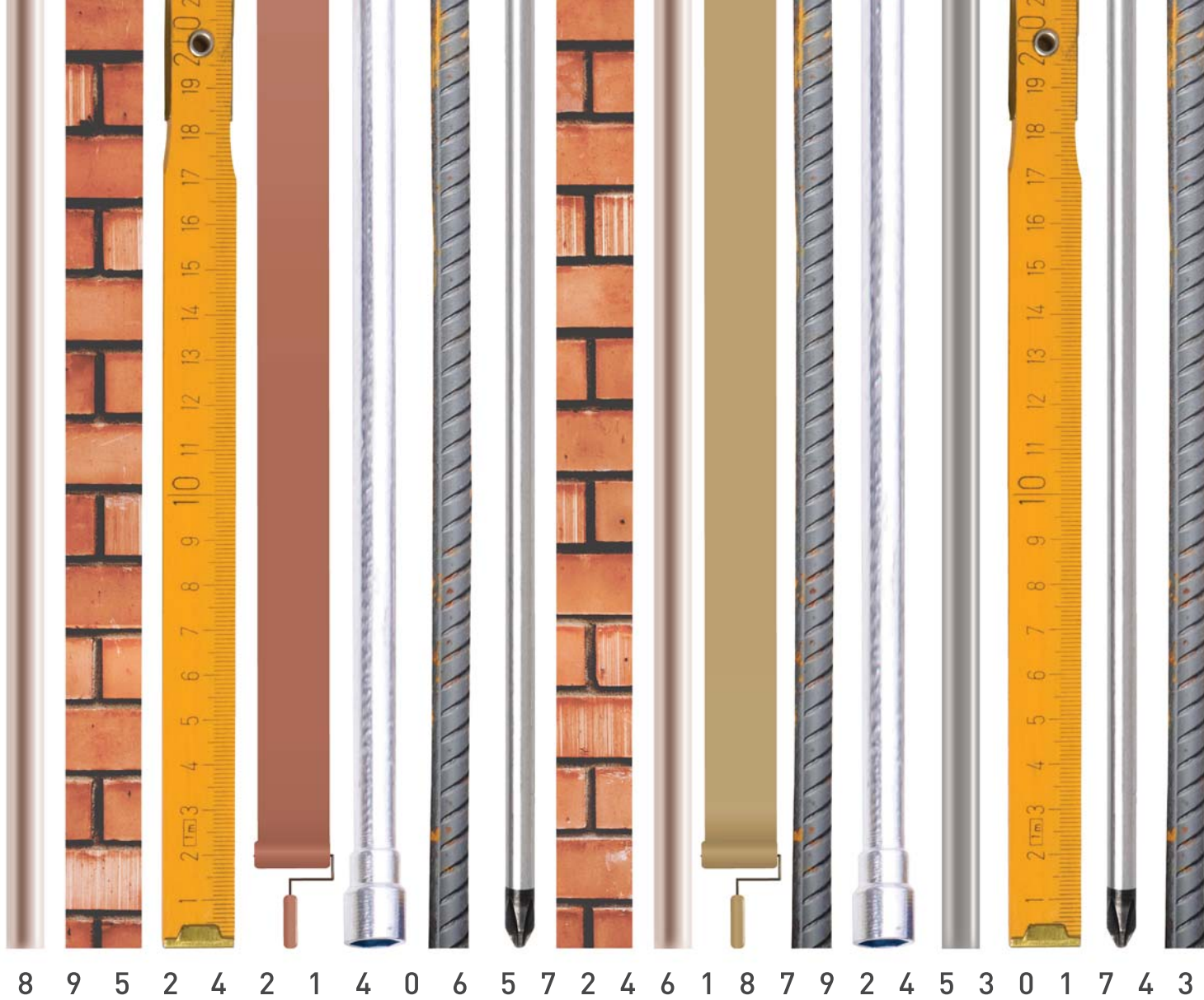
Avrupa İşletmeler Ağı İstanbul

Avrupa İşletmeler Ağı Avrupa Komisyonu tarafından işletmelere AB mevzuatı, dış ticaret ve teknoloji alanında hizmet vermek üzere kurulan merkezlerde oluşuyor. **46 ülkede, 572 kuruluş** bünyesinde faaliyet gösteren merkezlerde **3000'e yakın uzman**; AB mevzuatı, politikaları, hibeleri, kredileri ve ihalelerine ilişkin bilgi sağlıyor, firmalara yeni pazarlar ve ticari işbirliği fırsatları bulmalarına yardımcı oluyor ve yeni teknolojilere ulaşmaları ve kendi teknolojilerini geliştirmeleri konusunda destek veriyor.

İstanbul Sanayi Odası bünyesinde faaliyet gösteren **Avrupa İşletmeler Ağı İstanbul Merkezi**, KOSGEB Boğaziçi Hizmet Merkezi, KOSGEB İstanbul Anadolu Yakası Hizmet Merkezi ve Sabancı Üniversitesi ortaklığı ve Trakya Bölgesi'nde bulunan 6 irtibat ofisi ile İstanbul ve Trakya Bölgesi'ndeki firmalara hizmet veriyor.

Avrupa İşletmeler Ağı İstanbul Merkezi işletmeleri, AB mevzuatı, mali yardım ve kredileri, AB'ye ihracatta uyulması gereken kurallar ve merkezlerin faaliyet gösterdiği 45 ülkede ortak arayışı konusunda bilgilendirirken, diğer yandan AB'nin AR-GE destekleri, 7. Çerçeve Programı ve teknoloji transferi konularında işletmelere destek sağlıyor.

Avrupa İşletmeler Ağı İstanbul Merkezi'nin ücretsiz danışmanlık hizmetlerinden faydalanmak ve etkinliklerinde yer almak için www.aia-istanbul.org adresine üye olabilirsiniz.



8 9 5 2 4 2 1 4 0 6 5 7 2 4 6 1 8 7 9 2 4 5 3 0 1 7 4 3

www.aia-istanbul.org

KOSGEB Boğaziçi Hizmet Merkezi
Boğaziçi Üniversitesi Kuzey Kampüsü
B Kapısı - R.Hisarüstü - 34342 İstanbul
T : +90 212 287 45 86
F : +90 212 287 45 93
www.tekmer.boun.edu.tr

**KOSGEB İstanbul Anadolu Yakası
Hizmet Merkezi**
İMES San. Sit. C Blok 308. Sok. No. 46
Y.Dudullu - 34776 İstanbul
T : +90 216 313 10 91
F : +90 216 364 81 54
www.imes.kosgeb.gov.tr

İSTANBUL SANAYİ ODASI
Meşrutiyet Caddesi No. 62
Tepebaşı - 34430 İstanbul
T : +90 212 292 21 57
F : +90 212 293 55 65
www.iso.org.tr

SABANCI ÜNİVERSİTESİ
Orhanlı Tuzla
34956 İstanbul
T : +90 216 483 96 48
F : +90 216 483 91 18
www.sabanciuniv.edu

